

VI.

✧ ספור רור הראובני ✧

אני דויד בן המלך שלמה וצל ואחי המלך יוסף גדול ממני והוא יושב על כסא מלכותו במדבר חבור והוא מולך על שלשים רבוא על בני גר ובני ראובן והצי שבט המנשה נסעתי מאת פני המלך אחי ויעציו שבעים וקנים. וצוו לי [ש]אלך בתחלה ברוטא לפני האפופיור י' ה': ויצאתי¹ מאתם מן מדבר חבור בדרך הרה עשרה ימים עד אשר הגעתי בנידו ושם חלותי² חולי גדול ועמדתי חולה חמשה שבועות והקויתי דם והכתי כל בשרי וגופי באש כדי להתרפאות בנידו עד אשר שמעתי שספינה אחת הולכת לארץ כוש: ואני חולה על המטה וקראתי בעל הספינה ויש לי עבד זקן חרש ואילם³. והיה משרת אותי והיה מבשל ומכין כל מזונתי והיה עומד על הכלים ופקיד וממונה על כל הצריך לי. ונכנסתי אני והעם תוך הספינה ההיא בים סוף ועמדתי בים סוף חולה והלכנו בים סוף שלשה ימים ושלשה לילות וביום הרביעי נכנסנו במדינת צואקין בארץ כוש. ואז לקחתי בית במדינה ההיא ועמדתי שנים חדשים והקויתי דם בארצות ההם בין נידו ובין צואקין יותר מחמשים ליטרין והכתי בבשרי ובגופי באש יותר ממאה מכות במסמרים. אחרי כן שנים⁴ הרבה תגרים הולכים דרך עשה בארץ כוש במלכות שבא ואני קראתי לגדול שבהם. והוא היה מבני הנביא של ישמעאלים ושמו היה עומר אבוקאמל ולקחתי שנים גדולים ללכת עמהם ונסעתי ועבדתי עם כל כלי מצואקין והלכנו עמו ועם עם רב יותר משלשת אלפים גמלים מתגרים. ואני הייתי מתעלה בכל יום. והלכתי במדברות גדולות ויערים ויש בהם עשבים טובים ואילנות⁴ הרבה ומרעה טוב והרים ונהרות מהלך שנים חדשים עד אשר הגענו בראש מלכות ארץ כוש ושם המלך היה עמרה אשר הוא שוכן על נהר נילוס והוא מלך שחור ומלכותו על השחורים ועל הלבנים והנהר ההוא אשר הוא מלך עליו הוא נהר מצרים והיא מלכות שבא. ואני הלכתי בכל מלכותו ועמדתי במדינת המלך בראש נהר נילוס ושם המדינה למאול ועמדתי עמו עשרה חדשים ואבוקאמל עומד לפני. והמלך הזה הולך בארצות בכל חרש וחדש ממסע למסע ואני הייתי הולך עם המלך ולי משרתים

¹ ויצאתם. MS.

² So MS.

³ Indistinct in MS.

⁴ MS. ואילנות.

* ספור דוד הראובני *

מבני הנביא שלהם יותר מששים איש רוכבים על סוסים ומכבדים אותי כבוד גדול וגדול¹ שבכולם שמו אבוקאמיל:

ובכל זמן שעמדתי בארץ כוש עם המלך הייתי מתענה בכל יום ויום בשבתי ובקומי והייתי מתפלל יומם ולילה ואני מפחד וירא ולא [א]עמוד בפני מושב לצים [ולא] לפני צחוק כי אם הייתי הולך בדרך הישרה מבית המלך לביתי. ובכל מסע ומסע יכינו לי בית מעצים קרוב אל בית המלך. והמלך הזה יש לו עבדים רבים לא יסופר מרוב. ויש באלה העבדים שרים למלחמה ושרים על מדינות מלכותו ושרים על המשפט שלהם ומי אשר יחטיא² חטא קטן או גדול יהרג ובכל יום ויום עושים משפט. ויש לזה המלך סוסים רבים ושרים רוכבים עליהם ויש לו גמלים יפים ובקר וצאן לא יספר מרוב ועפרות זהב לו ויש לו שרים יכלו לפניו לבנות בתים מעצים למלך ולכל שריו ועבדיו. ובאנו אל מקום הבנין והכל מסודר בכל המ[ן]עות כאשר יבא בראשונה כן יבא באחרונה ואחר שיסעו מהבתים ישרפו כל הבתים באש: והארץ ההיא יש בה עשבים ואילנות³ ומדברות והרים והמלך הזה אשר אני עמו [לו] שפחות ועבדים ורובם ערומים והמלכה והפלגשים והשריות⁴ והשפחות המשרת[ו]ת לה לנבשות שמה צמידים מן זהב ארבע על הידים על הזרוע גדולים ושנים על הרגלים ומכסין ערותן בשלשלת מן זהב מלאכת יד הרוחב אמה על הירכים סביב סביב והוא מסוגר מלפניהם ואל אחריהן וכל הנוף ערום ועירה וכל הנשים באפיהן נום מן זהב: וכן הם נוסעים והולכים עם המלך ואף כי יבא מטר הם יושבים תחת המטר ערומים הם ובהמתם וככה הם ישינים על הארץ ואין להם בתים. וכל אחד מהם הזכרים והנקבות עושים לפניהם אש ולאחריהם אש כדי לחמם את בשרם. והם אוכלים הפילים והזאבים נמרים⁵ כלבים גמלים עכברים צפרדעים נחשים ואוכלים בשר בני אדם. והמלך היה קורא אותי בכל יום לפניו ואמר אלי מה תרצה ממני אדונינו בן הנביא. אם תרצה עבדים גמלים או סוסים קח לך. ואני השבתי לו לא ארצה ממך דבר רק שמעתי כבוד מלכותך והבאתי לך זאת המנחה באהבה וברצון והנני אתן לך בגד משי ושבע מאות דוק⁶ הם פרחים של זהב ולא ארצה ממך דבר. ואמרתני אני אוהב אותך ואתן לך את ברכתי וברכת אבותי וברכת הנביא מחמד ואתן לך מחילה וסליחה ואתן לך חוקה ואחוזה בנ עדן לך ולבניך ולבנותיך ולכל אנשי ביתיך ותבא אלינו בשנה האחרת במדינת מיקא מקום כפרות⁷ העונות: אחרי כן שלח אלי לביתי המלך ד שפחות בתולות וד עבדים כולם ערומים ואמר לי השליח אדונינו⁸ המלך פורש עליך אלף שלומות וקח מידי אלו העבדים והשפחות מנחה היא שלוחה לאדוני והניח את העבדים לביתי והלך לדרך. ואני עמדתי בביתי והשמנה עומדים לפני כולם ערומים ונתתי לכל אחד מהם בגד לכסות ערותן: כלילה הזה עמד

¹ MS. וגדול.² So MS.³ נמלים. MS.⁴ I. e. דוקאט.⁵ So MS.

יצר הרע על ימ[י]ני לשטני עם נערה יפה מהשפחותיהן¹ והעלתי אותה על מטתי ואחרי כן נבר עלי היצר טוב ואמר אלי ראה מאין באת ולאן אתה הולך ומה זה המעשה אשר אתה רוצה לעשות השם ית' אינו חפץ בדבר הרע הזה. זכור את בוראך והוא יזכרך ואם תחטא בלילה הזה האלהים ישלח אליך אויבך ויורידוך² למטה ולא תוכל ללכת בזאת המצוה. ית' הבורא אשר הצלני מזאת העבירה והייתי מתפלל ובוכה ומתחנן לפניו כל הלילה על מטתי ולא ישנתי עד הבקר והבוקר אור לקחתי העבדים כולם בידי והלכתי עמהם לפני אשת המלך ואמרתי לה המלך נתן לי אלו העבדים למנחה והנני נותנם אליך באהבה וברצון ולא ארצה ממך מאומה ואתן אליך מחילה וסליחה ואחזה טובה בן עדן. וכשמע³ המלך הדבר הזה קראני ואמר לי למה לא קבלת⁴ את המנחה והשבתי לו ממך קבלתיה ונתתיה להמלכה באהבה וברצון והמלך עשה לי כבוד גדול מאד וגם לכני הנביא השוכנים בארץ כוש גם לגדול שבהם אבוקאמיל עשה לו המלך כבוד גדול בעבור אהבתי ולכל משרתי גם כן. והמלך וכל משרתיו אוהבים אותי ומכבדים אותי ויחשבוני כמלאך אלהים ומתייראים ממני ואני מתענה בכל יום ומתפלל יומם ולילה ולא הרבתי⁵ בדברים לפניהם ואם היו מדברים עמי הייתי משיב להם ראשי פרקים לכד וכאשר ארכב על סוסי ואלך בדרך לפני המלך צוה המלך על עבדיו היושבים ראשונה במלכות ילכו אחי בכל הדרך אשר אני הולך:

אחר הדברים האלה בא ישמעאל אחד ממדינת מיקא וכא לבית אבוקאמיל ואבוקאמיל הנז'⁶ בא אלי ואמר הלא תדע כי זה הימים בא לנו חבר שלישי מבני הנביא ממיקא ואני ואתה והוא נהיה בחבורה אחת ונהיה כאחים יחד ונשבעים אנחנו שלא נכחד ממך מדברייך ואשר תצוה נעשה ולא נטה ימין ושמאל ונהיה לך כבנים. ואחרי כן בא לפני זה הנבל הישמעאלי עם אבוקאמיל ונשבעו לי על הספר שלהם כי הם יכבדו אותי לבלתי אמור⁷ דבר לפני המלך שלא ברשותי ואמרתי אני לזה הנבל למה באת לארץ הזאת ומה אתה מבקש מאת המלך ואמר לי אני באתי ממיקא ויש בידי ספר מבית הנביא וארצה לתת אותו דורון אל המלך ולתת לו חזקה בן עדן מחילה וסליחה וכפרת עונות ובאתי לבקש ממנו זהב ועבדים וגמלים. אמרתי לזה הנבל המזיק אל תבקש מן המלך דבר הזה כי חרפה היא לנו. ואמר הרשע בבקשה ממך חבא אתה ואבוקאמיל עמי לפני המלך ואני אקרא הספר לפניו ואתם תרברבו טובה עלי ותאמרו למלך שזה הספר יקר יותר מאלף פרחים והוא מבית הנביא ויתן לך חזקה בן עדן ויצליח מלכותך ויסלח לכל עוונותיך: והנני מבקש מכם שתעשו עמדי חסד לדבר עם המלך למובתי בדברים האלה. והלכתי אני

¹ So MS.² MS. ואיריך.³ MS. וכשמוע.⁴ MS. קבלתי.⁵ MS. הבנתי.⁶ I.e. הנזכר.⁷ MS. אמור.

ואבוקאמיל עמו לפני המלך וזה הרשע הוציא הספר השקר ההוא לפני המלך ולפני שריו וקרא הספר ואמר לי המלך ולאבוקאמיל תכירו זה האיש אמרנו לו הוא קרובינו¹ מבני הנביא וזה הספר הוא מבית הנביא מן השומרים קברו ומצוה גדולה הוא לך ותשמרינו¹ בביתך ויצליח מלכותך ויהיה לך מחילה וסליחה וכפרה לכל עוונותיך והוא יקר מאלף דינרי זהב. ואחרי כן אמר המלך אל עבדיו תתנו לבעל הספר שלשים גמלים וסוס אחד וכך עשו כי נתנו לו אחר כל אלה הדברים הלך זה המקולל בהחבא לפני המלך והלשין אותי למלך ואמר זה האיש אשר [אתה] מאמין בו איננו מבני הנביא רק הוא יהודי ממדבר חבור: ויהי כשמוע² המלך הדבר הזה שלח בעד אבוקאמיל והגיד לו את דברי המלשין ואמר אליו המלך מה תאמר בדבר הזה שהגיד לך קרובך החרש אשר הבאת לפני שנתן לי הספר אתה מכיר שניהם. השיב אבוקאמיל אינני לא מכיר לא זה ולא זה. אך ראיתי זה הראשון הוא נכבד וענו ומתענה בכל יום והוא ירא אלקים ואינו הולך אחר מצחק³ ואחר הנשים ואינו אוהב ממון. וזה האחרון הוא אוהב זהב וכסף ועושה רעות רבות ומרבה בדברים ואמר המלך כנים דברייך ואבוקאמיל יצא מלפני המלך וספר לי הדברים [ה]הם. אחרי כן שמעה אשת המלך אשר נתתי לה העבדים דברי המלשין ושלחה לקרא אותי ואמרה אלי לא תשב עוד בארץ הזאת כי זה קרובך החרש אשר בא ממיקא הלשין אותך אל המלך דברים שלא כהוגן ויועץ [עם] אנשים רבים לבקש מלפני המלך להרוג אותך ואמרת אליה ואיך אוכל ללכת בלא רשות המלך השיבה אלי המלכה המלך יבא הלילה לביתי ואני אשלח בעודך ותבא לפני ולפני המלך ותשאל רשות מאת המלך ואני אהיה בעורך והמלך יתן לך רשות ותלך למחר לדרבך לשלום ותפקדינו⁴ לטוב כל ימי חיך:

ויהי בלילה ההוא אחר שלש שעות שלחה המלכה בעדי והלכתי לפני המלך ואין איש לפני המלך כי אם הוא ואשתו ואמרתי למלך מה פשעי ומה חטאתי לך הלא באתי לפניך במנחה באהבה וברצון ולא רציתי לקבל ממך לא כסף ולא זהב ולא עבדים ולא שפחות ואתה מלך חכם ומשכיל מכל בני אדם וזה הנבל אשר הלשין אותי אליך הוא אוהב זהב וכסף ולא נתן אליך כי אם ספר אחד אין אנתנו יודעים אם הספר ההוא אמת או שקר וזה הנבל בא אלי בתחלה ואני ואבוקאמיל עומדים בביתי וקראתי אותו ודברתי אליו למה באת⁴ אל המלך ומה תבקש ממנו והשיב אלי כי שמעתי כי אתה חשוב לפני המלך מאדם ודברייך נשמעים עמו ומכבד אותך כבוד גדול ושמעתי כי הוא נתן אליך עבדים וסוסים וגמלים ולא קבלת אותם ואני מבקש ממך שתקבל מהמלך כל מה שיתן לך ותתנהו לי ואני קרוב אליך וממשפחתך ולא רציתי לעשות זה הדבר ולשמוע בקולו והנה אתה מלך ולא יחסר לך דבר כמו הים הגדול ואם יבא אליך הצדיק ותרשיעוהו הוא חסרון למלכותך

¹ So MS. ² MS. כשמועה. ³ So MS. ⁴ MS. באתי.

ולממונך ואם יבא אליך הרשע ותענישהו כמשפט האלהים יגדיל מלכותך כי המשפט [ל]אלהים הוא ואל המלכים. והנה אנכי עמדתי עמך עשרה חדשים קרא לכל משרתיך ושריך [ו]אמרו אליך אם מצאו בי חטא קטן או גדול או ערות דבר. על כן בחסדך למען האל הגדול תתן לי רשות ואלך לדרכי ואתפלל בערך ואברכך. אחרי כן דברה עמו המלכה ואמרה לו תתן רשות לזה האיש ילך לדרכו כי הוא נכבד ונאמן ועמד עמנו עשרה חדשים לא מצאנו בו מום כי אם שמועה טובה והשיב המלך ואמר לי מה תרצה עבדים או גמלים או סוסים תקח לך ולך לשלום. ואמרתי למלך לא ארצה ממך מאומה כי אם תתן לי רשות שאלך לי מחר כעלות השחר כי ידעתי שיש לי אויבים רשעים עומדים כנגדי לכן ייטיב בעיניך לשלוח עמי אחד נכבד מעבריך ילך אל מקום¹ השר אשר הוא עומד על כל ממונך² ועל כל אוצר[ו] תיך. אז קרא המלך אחד מעבדיו וצוה אותו שיבא עמי ונתן לנו שנים סוסים וצוה המלך לשליח לאמר לעובדיה השר העומד על המקום האל [ש]ידריכני אל אבוקאמיל:

אחרי כן נסעתי בבקר מל[מ]אול עם חברי חזקן והמשרת המלך ממקום המלך בראש נילוס ועברנו על נהרות הרבה ושם מרעה לפילים ויש פילים הרבה בזה המקום ויש נהר אחד מעפר ומים יטבעו בו סוסים ויכנסו עד הבטן בטיט והרבה אנשים וסוסים נטבעו בזה המקום ומתו ואנחנו עברנו בתוך זה הנהר רוכבים על סוסים וברוך השם שהצילנו אמן: והלכנו שמנה מזהלך עד שהגענו בסונאר מקום עובדיה השר מהמקום³ האל ושליח המלך ההולך עמי קרא אותו וצוהו כאשר צוה אותו המלך ואמר לו תדריך אדוננו זה לאבוקאמיל אל מדינ[ת]ו שבא על נהר נילוס: ואחזק קרא אותי עובדיה השר האל ואמר לי מה תרצה אדוננו כל אשר תצוני אעשה ואתן אליך באהבה וברצון. עניתי ואמרתי לו לא ארצה ממך כי אם שתקנה לי משלי נ גמלים יפים ושנים עורות בקר לשאת המים על הגמל. ונתן לי עבד אחד יבא עמי אל אבוקאמיל. ובבקר נסעתי אני ועבדי והשליח מן סונאר ממסע למסע חמשה ימים בנהר נילוס עד שהגעתי למדינת שבא והיא חרבה ושוממה ויש להם בתים מעצים ובא אלי אבוקאמיל ואמר לי איך באת מן המלך ולא נתן לך עבדים ידעתי כי המלך אוהב אותך ומכבד אותך ובאת ולא לקחת מאת המלך דבר ולכן תשב בביתי ואני אעלה לפני המלך ואחלה את פניו⁴ בעבורך ואמרתי לו לאבוקאמיל בן אעשה:

בלילה ההוא ישנתי בבית אבוקא ואראה בחלומי והנה אבי עה בא לפני והכרתי אותו ואמרתי לו דמותך כדמות אבי ואמר לי כן אני אביך אמרת[י] לו למה באת לארץ הזאת הרחוקה אמר לי אני באתי בעבור אהבתי אותך ולחיות בעורך ולמה אתה יושב בזה המקום אמרתי לו ארני אבי אבוקאמיל אמר לי שרצוני ללכת לפני המלך וכי ישוב אלי

פניך. MS. ⁵ באתי. MS. ⁴ מהמקנה. MS. ³ ממוניך. MS. ² המקו'. MS. ¹

❖ ספור דוד הראובני ❖

ואמתין לו עד שישוב אמר לי אבי בחלום אם תלך למחר תלך בשלום ולא יבא אליך רעה ותלך במצות השם ואם תעכב עוד עד אשר ישוב אבוקמיל דע כי אחת תמות ולכן תלך למחר עכפ ולא תעכב: ואחרי כן הקיצותי משנתי אחר חצי הלילה והלכתי אל אבוקאמיל והקיצותי אותו משנתו ואמרתי לו תשלחני למחר עכפ ואיני רוצה שתלך לפני המלך ונדר לי אבוקמיל לשלחני בבקר: ובבקר נסעתי משבא מקום אבוקאמיל ונתן לי אחיו והלכתי עשרה ימים למלכות אלנעל והיא ממלכות שבא ותחת מלכות עמרם ומלך אלנעל שמו אבועקרב והגענו לפניו ואמר לו אחי של אבוקאמיל המלך צוה אותך להדרני¹ך אדוננו זה בן הנביא ותתן לו כל זה לדרך וישבתי לפני המלך ההוא שלשה ימים. אחרי כן נסעתי אני ועבדי הזקן עד שהגעתי להר אטאקקי ועמדתי לפני שר גדול שמו עבר אלוהב והוא רוצה שאלך דרך מדבר קצר אל ארץ דונגולה ועמדתי בביתו וימים. והיה ביום הששי באו שלוחים מן המלך עמרם וקרא אחד מהם אל עבר אלוהב מן שפת הנהר ואנחנו בשפת הנהר במקום אחד הוא נילוס והקורא אמר תאמר לאדוננו שלא ילך כי המלך נחם על הרעה שעשה לו והוא מבקש ממנו מחילה והנה המלך שולח אליו עבדים וגמלים ולכן תאמר לו שימתין עד שיבואו שלוחי המלך עם המנחה ויקרא אותי עבר אלוהב ואמר לי יש לי לומר אליך בשורה טובה איך המלך שולח אליך מנחה גדולה. ובשמעי דבריו אמרתי לו תעשה לי חסד גדול לבא עמי בדרך בזה הלילה ותהיה ביני וביניך לזכרון ונתתי לו² עשרים דוקאט ובגדים. ובשעה ההוא מלאו לנו ששה עורות מים על שלשה גמלים ונסעתי אני ועבדי ועבר אלוהב דרך המדבר עשרה ימים והיו עמי שנים עבדים³ עבר אחד עד שהגעתי למדינת דונגולה מהלך חצי יום ומצאנו אנשים בסוסים הרבה ואמרתי אל³ עבר אלוהב תלך ותקרא בעל הסוסים והוא יניד אליך איך הארץ הזאת. ואחרי כן הלך עבר אלוהב על הגמל וירץ לקראתם מאת הארץ על ראש מדברות והיא סוף מלכות עמרם ובעלי הסוסים ההם אמרו אל עבר אלוהב אנחנו מבקשים עבדים שברחו מאתנו ואמר להם לא ראינו: ואחרי כן שאל אליהם מארץ הזאת. הטובה היא אם רעה והשיבו לו הארץ טובה היא רק שהלילה שעברה באו בני המלך עמרם ויש עמם מאתים איש ושמענו שיש לכן המלך חולי גדול ומבקש רופא שירפא אותו ובא לי עבר אלוהב וספר לי כל הדברים האלה ואמרתי לו אם תעשה עמי חסד הנה שכרך לפני האל ואלו הרבה ואין טוב לי שאעמוד בארץ הזאת בהיות בני המלך עמרם הנה כי אין ברצוני לראות אותם. ולכן אם מצאתי חן בעיניך תדריכני אל מאסה רחוק מן הארץ הזאת חמשה ימים והיא בסוף מלכות שבא על נהר נילוס והם אויבים למלך. ואמר לי אעשה כדברך ואם תרצה אבא עמך עד מצרים אז השתחווית לאלהי השמים והארץ בשמעי דברי האיש והלכתי אני והוא בראש המדבר ויש בו חול גדול ואנו

¹ MS. לי.² Omission; see p. 142, l. 4.³ MS. אח.

הולכים על החול כמו על ההרים. ואני התעניתי שלשה ימים רצופים עד שהגעתי במדינת אויבי המלך ואחרי כן באתי על הנהר והנה לפני הוקן ישמעאל¹] מבעלי מצרים חה הוקן ואשתו ובני יושבים בואת המדינה שמה אלחביר ויבא זה הוקן לפני ונשק את ידי ואמר לי בא ברוך יי אתה אדוננו וכן אדוננו תעשה עמי חסד ותבא לביתי ואקח ברכתך ויש לי גם תבן גם מספא גם מקום ללון. והלכתי עם אותו הוקן ששמו היה עוסמאן ופנה את הבית לי ולעברי ואמרתי אל הוקן ההוא רצוני שתדריכני למצרים בקרוב ואמר לי זה הוקן הנה זה הדרך שבאת מל[מ]אול היא דרך טובה ואני ידעתי שזאת הדרך אשר רצונך ללכת בה איננה טובה ללכת במצרים אם תלך בנהר תהרג וגם אם יהיה הנביא עמך יהרגו. ולכן תשב בביתי בטוח עד שנראה הדרך ישרה ואז תלך עמהם * ואחרי כן שלחתי את עבד אלוהב אל ארצו והלך לו² ואחר ששמעתי דברי הוקן נתתי את עבד אלוהב עשרה דוקאט והלך לביתו:

ובארץ ההיא הגיעו לפני ה בחורים מן השנים שבטים ונתנו לי ב אריות קטנים ולקחתי מהם³ להוליכם למצרים והם חזרו לארצם ואני עמדתי בבית הוקן עם עבריי חדש ימים ואמר לי הוקן הנכבד הנה גמליך הם חלשים עד מאד ולא יוכלו ללכת במדבר הזאת ויצטרך להאכילם. שנים או שלשה חדשים עד ששמנו ואז יוכלו ללכת וזה בכל המדבר מהלך שלשה ימים שלא ימצאו הגמלים לא עשב ולא מרעה ולא דבר שיאכלו אלא ישחו המים באשר ימצאו בלי אכילה עד אשר תגיע בנירנאה קרובה למצרים על נהר נילוס. ואמרתי לוקן איך אעשה תיעצני איך תהיה דרכי ואם תראה לי אנשים שילכו למצרים תדריכני עמהם ותקח לי גמלים טובים יוליכונו במדבר ההוא והשיב לי הוקן אנכי אעשה כדברך. ולקחתי מהוקן גמלה אחת טובה ויפה בעד כ דוקאט ולקח לי הוקן שנים גמלים חזקים בעד ע דוק והגמלים אשר היו לי נתתיים לו במסחר הגמלים בחליפותם. ואחרי כן באו בעלי המדינה ההיא וסביבותי והביאו לי קמת שעורים וכוסמת וגדי הצאן [נ] בני בקר והביאו לי למעשר בבית הוקן ההוא וימלאו את ביתו [נ] מכל אשר נתנו לי לא לקחתי רק אשר אכלו הגמלים והמותר נתתי אל הוקן ואל עניים במתנה. ואחרי כן אמר לי הוקן דע שיש סוחרים ישמעאלים רוצים ללכת למחר דרך המדבר והוא יז לחדש מרחשון וגם אנשים אחרים שהולכים בראש חדש כסליו ואמרתי לוקן תקרא לי הגדולים בעלי הדרך וכן קרא אותם לפני ואמרתי להם רצוני ללכת עמכם במצרים דרך המדבר הגדול השיבו לי הנו עבדים לך ואנחנו זכאים אם תבא עמנו ולכן תשלם כל עסקך בלילה ותהיה מוכן למחר והסכימו למלאות על הגמלים עורות מים ללכת. וישנתי בלילה הזאת עד הבקר וקראתי לוקן ואמרתי לו תבין לי כל צרכי. והשיב לי אני אעשה הכל אך אני ממתין העבד

¹ ואמרתי. MS.² To be cancelled?³ עמם. MS.

שלך שיצא מן הבית ולא חזר עדיין אמרתי תלכו בעד העבר ויבקשוהו ולא מצאוהו ואמרתי להסוחרים המתינו לי עד חצי יום כי אמצא עבדי והמתינו עד חצי יום ולא בא העבד אחר חצי היום נתתי להם רשות והלכו לדרךם. ואני עמדתי עם הזקן ימים רבים ולא יצאתי מהבית אף אם יבואו מלכים ושרים לביתי ולא אוח ממקומי ואחר שנסעו הסוחרים מאלחביר אמרתי לזקן תבא עמי אל המלך מחמד והלכתי אני והזקן והנחתי עבדי הזקן עם כל כלי אל הבית והלכנו לפני המלך ולפניו משרתים הרבה והוא שותה יין תמרים ואוכל בשר כבש בלי לחם ושמח בי המלך ואמר זה היום הוא מבורך שבא לפנינו אדוננו בן אדוננו הנביא ורצוני שתעמוד בביתי אם תחפוץ אעשה¹ לך כבוד ויקר ואמרתי למלך תהיה מבורך מפי יש ואני אתפלל בערך ואתן לך מחילה וכפרה על כל עונותיך והנני מבקש ממך שתשלח לבקש עבד שברח ממני זה היום וידעתי שהוא במלכותך זה החסד אשר תעשה עמדי והשם ישלם שכרך. השיב לי המלך אצא עם כל משרתי וכן יצא המלך בעצמו עם כל שריו לבקש העבד ושלח את כל משרתיו בכל המדינה ומחוץ למדינה רוכבים על הגמלים ורצים הם לבקש את עבדי. ואני חזרתי בבית הזקן ועומד בתפלה עד הערב. והמלך בא לפני עם העבד ואמר לי המלך בעבור אהבתי לא תכה את העבד בזה הפעם ואחר שהלך המלך לביתו שמתי כלי ברזל על צוארו ועל רגלי העבד. ואחרי שישבתי שבעת ימים בבית הזקן באו אנשים ערומים מוכים מראשם ועד רגלם מאת התנאים אשר הלכו בִּזְ' במרחשון ואמרו לי נסענו מהנה והלכנו שלשה ימים וביום הרביעי יצאו עלינו עם רב אנשי דמים והרגו בנו הרג² גדול ובזזו כל הגמלים והשלל והעבדים ואין אנו יודעים מי נשאר ומי נהרג מהאנשים שהיו עמנו: אחרי כן באו ביום השני שנים ובערב שלשה ובכל יום יום באים ערומים מהחבורה הנזכרת ואני³ נתתי להם בגדים לכסות ערותן וצדקות עולה נ דוק ועמדתי בבית הזקן והיו הערומים מהם משרתים אותי ואוכלים על שולחני עד יום יד' לחדש כסליו. ונסעתי עם עבדי מבית הזקן עם אנשים הרבה בדרך המדבר הגדול ותמיד אני מתענה ומתפלל להשם בשבתי ובקומי ובלבתי ובנסעי וקיימתי על עצמי שלא לאכול ושלא לשתות כי אם לשלשת ימים ולילות ולא אוכל ממקום המים עד מקום המים האחרים כי המדבר ההוא המים הקרוב מהלך שלשה ימים ולילות ומים אחרים מהלך ארבעה ימים ולילות ומים אחרים מהלך חמשה ימים ולילות ואנו לא נשתה בו אם מהמים שעל הגמלים עד אשר הנענו *בריף במדינת גירנאם⁴ אחר מֶה ימים ויש עמנו אדם חכם לדרך מהלך אותנו במדבר כמו הפילוטו בים והוא מדריך אותנו במדבר ההוא בלילה עם הכוכב וביום בחכמתו והמדבר ההוא כמו הים הגדול ואמר לי החכם ההוא תבא עמי בביתי עד אשר אמצא אליך דרך ללכת למצרים ושם האיש ההוא שלום

¹ MS. תעשה.² MS. הרב.³ MS. ואם.⁴ So MS.

בלשון עברי ובלשון ערבי סאלאם והבית שלו בסוף המדינה מיל אחד והלכתי עמו לביתו ונתן לי בית ומטה ואחד ממשרתי עלי לעשות לי כל צרכי לי ולעבדיו. וזה המקום ההוא על נהר נילוס וישבתי עם זה האיש עשרים יום ומכרתי את גמלי ק פרחים זהב ונכנסתי בספינה קטנה בנהר נילוס עד אשר הגעתי בשערי מצרים ושמה בשער עכבו אותי התוגרים הישמעאלים ורצו לחפש את כל כלי וכל אשר לי בארגונים למען יקחו ממני מעשר ורצו ממני בעד העבדים עשרים פרחים כי לא יוכל¹ שום אדם ליכנס בשערי מצרים עם עבדים כושיים כי אם יתן מעשר עשרים פרחים על כל עבד וכראות התוגרים עמי השני אריות שאלו ממני שאתן להם השני אריות בדורון והם יפטרו אותי מן המכס ומן המעשר מן העבדים ומן הממונות וכן נתתי להם השני אריות בלי שום הוצאה אחרת והיו מכבדים אותי כבוד גדול והיה להם שמחה גדולה כי אמרו לי שרצונם לשלח אותם אל המלך התוגר:

ואחרי כן נכנסתי במצרים ברח אדר רפג בין השמשות והלכתי עם איש אחד יש לו חברים במצרים ואמר לי זה האיש תבא לביתי בזאת הלילה ותלין עד הבקר ולמחר בעה אבקש לך מקום אשר ייטב לך. והלכתי עם זה האיש אני ועבדי וכל כלי חה הבית * הוא גדול² ויש בו אילנות גדולים ונתנו לי חדר אחד ושמו לפני לחם וגבינה לאכול אמרתי להם איני אוכל גבינה רק תתנו לי ביצות ואכלתי וישנתי עד הבקר ובבקר הוצאתי חתיכות זהב ואמרתי לזה האיש תבא עמי למכור זה הזהב לפני היהודים כי הם יודעים בסחורה יוחר מכל אנשי הארץ ובא עמי זה האיש במסילת היהודים ועמדתי בפתח חנות והיה בחנות יהודים צורפים ושאלתי אותם [אי]זה הגדול שבכם בלשון הקדש ולא היה מבין הישמעאלי אמר היהודי אני אבא עמך והלכנו אני והוא והישמעאלי עומד בחנות וממתין ונכנסנו בבית ד אברהם בעל המטבע והוא היותר גדול שבמצרים. אמרתי לו אני יהודי ואני רוצה לשבת עמך ז ימים או ד ואגלה לך סוד וכשתראה הדרך ללכת לירושלים תדריכני ואיני רוצה מטך לא כסף ולא זהב ולא אכילה כי אם הבית והשיב לי ד אברהם לא אוכל להניחך לבא בביתי כי באתי כמתנכר כמו הישמעאלי ואם תשב בביתי תגרום עלי רעה ולא רצה ד אברהם להעמידני בביתו בשום פנים ואמרתי לו עשה עמי חסד לאהבת השם ולאהבת הזקנים ששכר מצוה מצוה והשיב לי המצוה גדולה היא לי ולכל ישראל היושבים במצרים כי לא תבא לביתי. ואז יצאתי מביתו והלכתי אני והישמעאלי בבית לפני עבדי ושאלתי לישמעאלי אם אתם יודעים בעיר הזאת אדם חשוב וחסיד עושה מצות תניד לי והשיב לי שאדם טוב ונכבד ומשובח בזה העיר שמו שרפאדין אמרתי לו תבא עמי ונלך³ לפניו וכן הלכתי לפניו ואמרתי לו הנה שמעתי עליך היותך נכבד וחסיד מכל האנשים אשר בעיר במצרים כחסדך תן לי בית בתוך ביתך⁴ עד אשר אלך⁵ לירושלים ותדריך לפני אשר

אליך. MS. ⁵ ביתיך. MS. ⁴ וללך. MS. ³ הגדול. MS. ² אוכל. MS. ¹

* ספור דוד הראובני *

לך בירושלים. וכן סדר לי בית בתוך ביתו והבית אשר סדר והכין לי סרפאדין¹ וחלה העבד הזקן שלי ועמד חמשה ימים במטה וביום החמישי מת בחצי הלילה. וזה העבד היה שומר ונאמן על כל אשר לי והיה מבשל אלי והבאתי אותו מהמדבר והוא חרש ואלם ויש לו אשה ובנים. והעבד השני אשר קניתיו היה נגב ואחרי מות העבד הזקן הם הלכו וקברו אותו ואני בבית לבדי שומר הכלים והיה לי צער גדול ומחשבות גדולות ולא ידעתי מה לעשות ואחרי כן חשבתי לחזור לפני ד' אברהם בעל המטבע וקראתי האיש שרפאדין ואמרתי לו הנני הולך לעסקי וזה העבד אתנהו בפקדון בידך והבית שלי תשמור אותו ופתחתי לפניו תיבה אחת והוצאתי לו ד' מרגליות טובות ולא הראיתי לו את אשר בתיבה וסגרתי התיבה ושמתי המרגליות תוך התיבה בפניו והוא רואה וסגרתי התיבה והמפתחות [נתתי בידו] והראיתי לו אלף פרחים זהב תוך התיבה ואמרתי לו הבית והארגו והעבד יהיה לך לפקדון ולמשמרת עד שובי והלכתי לראות היהודים ביום ההוא אחר שמת העבד וחזרתי אל הבית וישנתי בבית ההיא עד הבקר וראיתי בחלום איך אני הולך ערום בין בני אדם והייתי מכסה ערותי בידי והיה לי מזה החלום צער גדול ומחשבות גדולות ועמדתי בלב רג² ואחרי כן סגרתי הארגנות ולקחתי המפתחות עמי והנחתי מפתח החדר והעבד ביד סרפאדין וחלכתי בשוק וחזרתי אל החדר מקום אשר עמד בו העבד והממון ולא היה בהחדר הארגו אשר היה בו הממון ובשעה שראיתי שאין הארגו בהחדר הייתי כנוף בלא נשמה ורוח:

ואחרי כן קראתי לסרפאדין ובא לפני בנו ואמרתי אל בנו למה לקחתם הארגו ממקומו ואמרתי לו תקרא לאבין והלך הבן וחזר אלי ואמר כי אביו בשוק והיה לי צער ובלבול גדול עד שבא שרפאדין אלי והלכתי לפניו ואמרתי לו למה נשאת ולקחת הארגו שלי ממקומו השיב לי כי אני רציתי שהם יהיו שמורים לך בחדר שלי ולא ת[י]רא ולא תפחד ואמרתי לו הוציאה הארגו[נ]ת ואני רוצה לקחת דבר מהם והשיב לי כי אני הלכתי לאכול בבית אחד ושכחתי המפתחות שם. ואני ידעתי כי הם תחבולות עמי ורציתי לכעוס עמו והייתי בביתו ואמרתי לו תשלח בעד המפתחות ואמר לא ידע השליח כי אם אלך בעצמי בעדם והלך סרפאדין ולא חזר עד הלילה. ואחרי כן בשובו שאלתי אליו תתן לי הארגו כי אני רוצה מרגליות אחת ואיזה דבר והשיב לי אין אני רוצה לתת לך דבר כי אם תרצה לקחת בתי³ לאשה ואני אתן אליך ואחזיר⁴ לך הכל ואעשה עמך חסד והממון אשר לקח סרפאדין אי אפשר לזכרם שיאמר כמה וכמה הם שוים כל כך הוא יקר ולא אכתב בספר את אשר לקח ממני עד אשר תגיע השעה ויהיה הדין והמשפט:

ויצאתי מביתו עם עבדי הכושי עם השארית הנשארת לי ובאתי לבית תונג אחד ישמעאלי

¹ Omission.² MS. רגון.³ MS. ביתי.⁴ MS. ואחזיר.

שמו בלשון הקדש זכריה ובלשון ערב יחייא בן עבד אלהים והגדתי לו כל הדברים שעשה עמי סרפאדין ואמר לי כבר ידעתי את האיש ואת שיחו שהוא גונב דעת הבריות ומראה עצמו איש צדיק ירא אלהים והוא רשע גדול ולכן שב בביתי עד הבקר ואני אלך לדבר עמו ולהוכיחו על הדבר הזה שעשה והלך התוגר ואמר לו למה הרעות לבן הנביא הזה שבא לביתי ואמר לי הפקיד הארגו בביתך¹ עם ענינים הרבה ואינך רוצה להשיבם² ולמה תעשה ככה לאדוננו בן הנביא השיב סרפאדין * לא לעולם³ לא נתן לי כלום ולא בא לביתי כי אם הוא ושני עבדיו הזקן שמת עליו והעבד הכושי האחד אשר לקח עמו ואחרי כן לקח עבדיו והלך לו ואני מצטער ממנו למה יאמר כדברים הללו. רוצה אני לקרוא אותו ואקרא בעל המשפט לביתי וכן נעשה דין אני והוא ויראו בעלי הדין מה יהיו דבריו עלי ויעשו בעלי הדין קנס מאלף פרחים וזה בני לבינו אם נתן לי מאומה בפני עדים ואם לא יביא ראיה עלי יתן הוא אלי אלף פרחים וחזר אלי התוגר והוא וספר לי כל הדברים האלה ואמרתי לו תיעצני כי אני מתיירא ממנו ותאמר לי מה אעשה עמו ואיך יהיה דרכי אמר אלי אני יודע שאם תלך לבקש ממנו הפקדון אשר בירו תגרום על עצמך רעה גדולה ואני ראיתי פניו רעים עליך והוא מבקש לך להמיתך⁴ ועבדיו ומשרתיו וגם התלמידים לא ייעידו⁵ כנגדו ואתה אם תשמע לעצתי תלך לדרכך ולא תבקש מסארפדין⁶ דבר:

ואחרי כן מכרתי העבד הכושי שלי אל התוגר והוא מאתים פרחים רחבים ונסעתי ממצרים והלכתי עם תגרים הרבה ויש בין הישמעאלים איש חסיד תגר מן עזה ושמו סארפדין⁷ כמו האחר ואני רוכב על הגמל שאינו טוב ואמר לי אותו החסיד תרכב על הגמל שלי שהוא יותר טוב משלך ויש עליו מכסה נאה ומצוייר כמו בית בחלונו⁸. והגעתי בעזה תוך בית אחד גדול שהוא כמו מחנה ונתנו לי חדר אחד מתחדרים העליונים ואני יחיד ובחדר שלי היה שוכן יהודי תגר מברוט ושמו אברהם דונאץ ועמדתי בחדר ההוא שנים ימים ולא דברתי עמו דבר ואני כל היום מתפלל ואיני מדבר עם שום אדם ואחרי כן קראתי אותו ואמרתי לו מה שמך ואמר לי שמי אברהם ואמרתי לו מה אתם מתפללים בזה הזמן מוריד הגשם או מוריד הטל ואמר לי מוריד הגשם. ועוד אמר אלי כי הוא ראה ישמעאלים הרבה וגם מבני הנביא ולא ראיתי איש חכם כמוך ואמרתי אליו יודע [אני] בחשבון כי היום לכם יום שמחה ויום פורים והשיב לי כן אמת דבריו ושאל ממני מי הודיעך כל אלה אמרתי אליו איך בארצי יהודים הרבה וחכמים גדולים ובתיהם קרובים לביתי ויש לי חברים מהם אוכלים על שולחני⁹ והם אוכלים על שולחני מעיני פירות בלי בשר והם אוהבים אותי וגם אני אוהב אותם ואמר לי איך אנחנו היהודים בזה הארץ לא נוכל

¹ MS. הארגו בביתך.² MS. להושיבם.³ So MS.⁴ MS. המיתו.⁵ So MS. ⁶ MS. שולחנם.

לדבר עם שום ישמעאלי ולא מבני הנביא כי הם שונאים אותנו ויותר הם אוהבים הכלבים מהישראלים ואמרתי לזה היהודי לא תיראו ולא תפחדו כי הקץ הגיע אליכם בקרוב והקבץ משפיל הרשעים עד ארצה ומבניה השפלים עד מרום ויגיע זמן קרוב שתראו ענינים גדולים ובלבולים רבים וסכסוכים בין המלכים ואתה אברהם תעשה עמי חסד ואמת תבקש לי תגרים שיריב[ונ]י לבית המקדש ותהיה הדרך תחלה לחברון ואמר אלי אני אעשה הכל והלך ממני וראה אנשים חמרים תגרים ובא לפני ונתן לי חמר אחד ועשה בינו וביני מסחר ולא רציתי לגלות אליו סודי כי אם בהיותי על הדרך נתתי לו ראשית דברים:

ואחרי כן בא אלי הוא¹ צורף שמו יוסף בעל חנות ויש לו אח ושמו יעקב ואביהם חזקן חי ועמד² הוא ויוסף הצורף לפני ביום ההוא כמו שנים שעות ואני מסת[י]ר דברי מהם כי אם ראשי פרקים מסרתי להם והיהודים שלחו אלי בהחבא על יד היהודי אברהם בשר ולחם. ועמדתי בעזה חמשה ימים ואחז נסעתי מעזה בית אדר רפץ והלכתי בדרך חברון והלכתי ביום ובלילה עד שנכנסתי בחברון אל מטום מערת המכפלה כז אדר בצהרים. ובאו אלי השומרים שהם שומרים³ המערה ובאו לנשק ידי ורגלי ואמרו אלי בא ברוך יי אדוננו וכן אדוננו ובאו לפני שנים זקנים מהשומרים כנסת אברהם והם היותר חכמים וגדולים וממונים על כל השומרים[ם]⁴ והם המוצ[י]אים והמביאים בכנסת ושופטים בחברון ולקחו אותי בידי והעמידוני על קבר אחד ואמרו לי זה קברו של אברהם אבינו והתפללתי במקום ההוא עד שהשלמתי התפלה ואחז הראו לי בצד השמאל כנסת קטן יש בו קבר שרה אמנו. ובאמצע בין קבר אברהם וקבר שרה היא כנסת תפלת הישמעאלים וממעל לראש של אברהם קבר יצחק בכנסת הגדולה וסמוך לקבר יצחק קבר רבקה ממעל לראש קבר שרה ומתחת רגל קבר אברהם ציור קבר יעקב בכנסת גדולה אחרת וסמוך לציור קבר יעקב ציור קבר לאה כנגד קבר שרה. ואחרי כן נתתי להם צדקה עשרה פרחים למען יקנו הזית ואחז אמרתי להשומרים כי זה הציור אינו אמת. והאמת כי אברהם יצחק ויעקב הם במערה תחת הארץ ואינם קבורים על הארץ והשיבו אלי כנים דברין ואמרתי להם תראוני המערה והלכתי עמם והראו לי פתח דלת המערה כפי הבאר ויש נר אחד דולק ביום ובלילה בבאר⁵ ההיא והורידו הנר תוך הבאר בחבל וראיתי מפי הבאר פתח דלת כקומת בן אדם והאמנתי כי היא המערה בוראי ושמחתי בלבי ושלחתי הישמעאלים מפני והתפללתי על פי הבאר עד שהשלמתי התפילה:

ואחרי כן קראתי השומרים חזקנים שבהם ואמרתי להם אין זה פתח המערה יש בה פתח אחרת והשיבו לי כן הוא בזמן קדמון היה פתח המערה באמצע כנסת הגדולה אשר בה ציור קבר יצחק ואמרתי להם תראוני מקום הפתח ההוא והלכתי עמם והסירו הבגדים

הבאר. MS. ⁵ השומרי. MS. ⁴ שומרי. MS. ³ ועומד. MS. ² So MS. ¹

מקרקע הכנסת והראוני מקום פתח הדלת והיה סגור באבנים גדולות ועופרת ולא יוכל שום אדם להסיר הבניין ההוא. ואחר כן אמרתי להם תכסו הקרקע ההוא בבגדים ושאלתי אותם יש לכם ידיעה מי בנה פתח המערה והוציאו לי ספר אחד וקראו אותו בפני ואם בספר ההוא כי מלך אחד בנה פתח המערה אחר שלקחו הישמעאלים בית המקדש מן הנזירים והמלך ההוא משנה למחמד וגם המלך ההוא שלח ד' אנשים במערה וכל אחד מהם בידו נר אחד ועמדו בתוך המערה כמו שעה אחת ויצאו אחרי כן ומתו שלשה מהם חכף צאתם מהמערה והרביעי עמד אלם עד יום השלישי והמלך אשר שלחו שאל אליו מה ראית תוך המערה ואמר להם כי אני ראיתי אלו הציורים היינו אברהם אבינו במטה במקום הציור הקבר העליון אשר עשו וסביב למטת אברהם אבינו נירות סביב סביב וספרים הרבה ומכסה ממתו בבגדים נאים וסמוך לאברהם אבינו שרה אמנו ויצחק ורבקה ממעל לראש אברהם ושרה ויעקב אבינו ולאה אמנו מתחת לרגל אברהם ושרה אמנו ויש נרות סביב סביב על המטות ויש על המטות דמות איש לאיש ודמות אשה לאשה והנרות אשר היו בידיו כבו ובמערה אור גדול כמו השמש ואחר שראינו כל אלה יצאנו והיה לה רוח טוב כמו קטורת והלכנו לפני קבר רבקה ואנחנו ארבעתנו הלכנו ואחרי כן צעק עלינו דמות אדם אשר הוא במטת יצחק בקול גדול ועמדנו עד אשר יצאנו מהמערה בלי נשמה וזהו ציור הקברות ובניין פתח המערה שהסנירו המלך ההוא עד היום הזה אלה היו דברי הרביעי אשר עמד אלם יום אחד:

אחרי כן עמדתי להתפלל על פתח הבאר וראיתי פתח דלת המערה בליל שבת עד עמוד השחר ובבקר עמדתי להתפלל עד הערב ובליל יום א' התפללתי על פי המערה ולא ישנתי עד הבקר והשבעים וקנים אמרו לי כי ביום השלשי אמצא סימן אחד ואני עמדתי משתאה אחריש לדעת מה אראה ובבקר יום א' קודם זריחת השמש קראוני השומרים בשמחה גדולה ואמרו לי אדוננו וכן אדוננו הנביא תקום לשמוח עמנו כי בא אלינו שמחה גדולה והיא שבאו מים על המקוה של בית הכנסת הזה שלא באו המים בזה המקום זה ד' שנים והלכתי עמם לראות המים והנה יפים וזכים באים למקוה מארץ מרחק:

אחרי כן נסעתי מחברון בכד באדר והלכתי לירושלים ובאו לסטים על הדרך בין חברון לירושלים ואמרו לי אדוננו בן הנביא הנה האויבים לפנינו ואמרתי¹ להם אל ת[ראו] ואל תחתו הם בפתח ואתם בטוחים. עודני² מדבר עמם והנה בעל המשפט של התונר בא מחברון עם משרתים הרבה ראוהו הליסטים וברחו כולם. ונסעתי עמו לירושלים ונכנסתי בתוכו בכד באדר רפ"ז ואותו היום נכנסתי לבית קדש הקדשים ובבואי לבית המקדש באו כל השומרים הישמעאלים להשתחוות לפני ולנשק את רגלי ואמרו לי בא ברוך יי אדוננו

¹ MS. ואמרתי.² MS. עודנו.

בן אדונינו ובאו שנים הגדולים שבהם והבניסוני אל המערה אשר תחת אבן השתיה ואמרו לי זה מקום אליהו הנביא זה מקום דוד המלך זה מקום שלמה המלך זה מקום אברהם [ו]יצחק זה מקום מחמד במערה מתחת לאבן השתיה וממעל והראו לי מקומות הנביאים מתחת וממעל לאבן ואמרתי לשומרים מאחר שאני סכיר כל אלו המקומות תלכו לדרככם כי אני רוצה להתפלל ובבקר אתן לכם צדקה והלכו לדרכם וכבר ידעתי שכל דבריהם שקר והכל והתפללתי עד שבאו כל הישמעאלים להתפלל ויצאו מהעזרה מתפללים אחר שתיים שעות מהלילה הם הלכו לבתיהם ואני הלכתי תחת אבן השתיה אחרי כן השומרים כבו כל נרות¹ העזרה מלבד ארבעה וטרם שסגרו² הדלתות באים לראות ויחפשו אם ימצאו איש יישן³ במערה לגרשו ומצאו אותי ואמרו לי צא מן המקום הזה כי אנחנו שומרים אין אנו [יכולים] הניח לישן שום אדם פה וככה נשבענו אל המלך ולכן אין אנו רוצים שתישן בזה המקום ואם לא תצא נלך אל המושל ויציאך בעל כרחך ובשמעי דבריהם הקשים יצאתי חוץ לעזרה וסגרו הדלתות סביב לעזרה התפללתי כל הלילה ומתענה זה היה ליל יום רביעי ובבקר שבאו הישמעאלים להתפלל בעזרה נכנסתי עמם וכשהשלימו תפילתם קראתי בקול גדול איה השומרים ובאו כולם לפני ואמרתי להם אני אדוניכם⁴ ובן אדוניכם⁵ הנביא באתי מארץ מרחקים אל הבית הזה המקודש ונפשי חשקה לעמוד בתוכו להתפלל ולא ליישן⁶ ואחרי כן באו ארבעה מהשומרים ויגרשוני ואמרתי להם אני אדוניכם⁷ ובן אדוניכם⁸ אם תרצו השלום ממני מוטב ואני אברך אתכם ואם לאו אנקם מכם ואכתב להתוגר את מעשיכם הרעים והשיבו לי תמחול לנו בזאת הפעם כי אנחנו רוצים לשרת אותך ולהיות לך כעבדים כל זמן שתעמוד בבית המקדש ונעשה רצונך אז נתתי להם עשרה דוק לצדקה ועמדותי בבית המקדש והתעניתי בקדש הקדשים חמשה שבועות להם לא אכלתי ומים לא שתיתי כי אם מליל שבת לליל שבת ואני התפללתי מתחת אבן השתיה וממעל ובאו עשרה שלוחים מהמלך אחי יוסף חקני לפני והם מתנברים ועמדו לפני בבית המקדש⁹ אחר שנסע את דוד הראובני למצרים ולא ראיתי אותו:

והישמעאלים יש להם ציור בראש קובת¹⁰ העזרה והציור הוא כחצי לבנה נטתה לצד מערב וביום הראשון לחג שבועות רפג נטה לצד מזרח וכראות הישמעאלים זה צעקו בקול גדול ואמרתי להם על מה אתם צועקים השיבו בעונותינו זה הציור מחצי הלבנה נטה לצד מזרח השמש והוא סימן רע על הישמעאלים ואחר כן עלו האומנים מהישמעאלים והחזירו הציור ההוא במקומו ביום הראשון וביום השני חזר פעם שנית הציור ההוא לצד מזרח בהיותי מתפלל והישמעאלים צועקים ובופים ובקשו להחזירו ולא יכלו. וכבר אמרו לי חוקנים באשר תראה זה הסימן תלך לרומא וראיתי שערי רחמים ושערי תשובה והלכתי תחת

¹ הנרות. MS. ² שסיגרו. MS. ³ So MS. ⁴ Omissions. ⁵ MS. קרבת.

המקדש הוא בנין גדול בבנין העליון ועשיתי תחת המקדש את אשר צווני חזקנים במקום לא יוכל אדם לנטע בו והסימן הנזכר מהציור נראה אחרי עשיתי צווי חזקנים תחת בית המקדש:

ואחרי כן עליתי לדר הזיתים וראיתי שם שתי מערות וחזרתי לירושלים ועליתי¹ להר ציון ויש שם ב' כנסיות במקום חבירה² את הכנסת ביד הנוצרים העליונה והתחתונה ביד הישמעאלים ופתחו לי הישמעאלים והראו לי דמות קבר ואמרו לי כי הוא קבר דוד המלך ע"ה והתפללתי שם ויצאתי משם והלכתי בכנסת העליונה ופתחו לי הנוצרים ונכנסתי בבית הכנסת והוא התפללתי שם. ואחרי כן הלכתי מציון לירושלים. והלכתי בבית יהודי ושמו אברהם חגר והוא צורף ועומד ממעל לבית הכנסת והיו שם נשים זקנות רוחצות הנירות מבית הכנסת והייתי בבית היהודי והוא לפני שנים ישמעאלים ושאלתי לו מה שמך והשיב לי אברהם ואחרי כן שלחתי הישמעאלים ואמרתי להם יש לי לעשות עם זה הצורף מלאכה וכן הלכו לדרכם הישמעאלים ושאלתי אליו מה אתם מתפללים בזה הזמן מוריד הגשם או מוריד הטל ואמר לי מוריד הטל תעמד נבהל ודברתי עמו דברים ורבה ולא הגדתי לו שאני יהודי כי אם בפעם השלישית שהלכתי בביתו קודם נסעו מבית המקדש ואמרתי לו תצויר לי ויניצאה ורומא ופורמוטאל תצויר לי הכל ואמרתי לו אני רוצה ללכת ברומא ואמר לי על מה אתה הולך ואמרתי לו אני הולך לדבר טוב והוא סוד אין אני יכול לנלוות ואני רוצה שתעצני איך אלך לדרכי:

ואחרי כן נתתי כתב שכתבתי לבית המקדש ביד אברהם הנה ואמרתי לו תן לי הכתב ליד הנגיד ו יצחק ונסעתי מירושלים בכך בסוף רפ"ז ובאו ללוותי עם רב מהישמעאלים רוכבים על סוסים חמשה מילין והלכתי לדרכי והגעתי לעזה בחדש תמוז במקום אשר עמדתי בפעם הראשון ובא לפני יהודי זקן סוחר מבשמים ושמו אפרים ואמרתי לו לך קרא לי יוסף הצורף ושיא עמו המשקלות מזהב ומכסף וצויר החותמות ותבואו יהודי בגלוי לפני הישמעאלים וכן עשה הזקן ובאו לפני שניהם ושאלתי ליוסף הצורף על שלום אביו הזקן ושלום אחיו יעקב ואמר לי שלום ואח"כ באו ארבעה זקנים לפני ואמרתי להם אני יהודי ונם אבי מלך שלמה ואחי יוסף המלך גדול ממני במדבר חבור על שלשים רבוא ואכלנו ושתינו יין בלילה הזה ומיום שנסעתי ממדבר חבור לא שתיתי יין עד הלילה הנהא ושאלו לי אם הייתי במצרים וספרתי להם את כל אשר קראני בבית ד' אברהם בעל המטבע איך הוא נזרם לי שאבדתי כל המטון שלקח לי שראפדין:

והגידו לי איך ישמעאל אחד מצא אבן אחד עם כתובים אותיות הקדש מחזקות ונתן אותו ליהודי בעד ד' דוק ושאלתי על האבן ואמרו לי נמננה בבית הקברות והלכו שנים מהם והביאו את האבן לפני וראיתי את אשר אומרים והשיבו את האבן למקומה:

¹ צו. MS.² הדירה. MS.

ואחרי כן אני ואפרים הזקן הלכנו בלילה ההוא לבית יהודי אחד שמו י' דניאל והוא עשיר מכל היהודים שבעזה וסופר מכל המושלים שיבואו בעזה מהתוגר והוא נכבד וחסיד ויש לו בן אחד גבור חיל יפה תואר שמו שלמה ויהודים שונאים אותו כי הם אומרים היותו פריץ וקראתיו בני לבנו והוכחתיו ואמרתי לו תשוב ממעשיך הרעים קודם שנלכד ירושלים ואם לא תשוב דמך בראשך ונדר לי שישוב: ואחרי כן בערב שבת שלח לי י' ישמעאל על ידי אפרים הזקן אלף שלומות וחלה פני לעשות [עמן] סעודותי שבת בלילה ההוא וכן עשיתי וישבתי עמו עד חצות הלילה אחר כך אמרתי להם הראו לי בית הכנסת והלכתי בתוכה והתפללתי כמו ב' שעות וחזרתי לבית הרב י' ישמעאל הנוכר, ואמרתי להם אם תעשו עמי חסד למען אהבת השם ואהבת הזקנים ושארית בני ישראל תמצאו לי ספינה שתלך לאליסאנדריא במהרה ואמרו לי יש ספינה שהולכת לדמייאט בזאת השבועה ויש יהודים מירושלים בתוכה והזקן הזה י' אפרים ילך עמך ואני נותן את שכרו ואמרתי להם ברוכים תהיו לשם הסירו שנאת חנם מקרבכם ושובו אל השם למען יקרב גאולתינו וגאולת בית ישראל כי כן אמרו הזקנים והלכתי לביתי בבקר יום השבת ועמדתי בביתי ואחרי כן שלחתי ישמעאל אחד לקרא בעל הספינה ובא אלי ואמרתי לו שמעתי שאתה הולך לדמייאט ואמר כן אך אני רוצה ללכת בעמוד השחר למחר ואם יש לך עסקים תשלמם¹ היום:

ונסעתי מעזה בֶּזֶז תמוז רפ"ז והלכתי בשני ימים לדמייאט ולקחתי לי בית ואחרי כן הלכתי לבית יהודי שמו י' מרדכי ואחיו י' שמואל הוא במצרים ועמדתי עמו כל יום השבת וביום הראשון הדריכני ליבשה על גמל אחד מהלך עשרים מיל על שפת הים ונכנסתי בספינה והגעתי באליסאנדריא בכ"ז תמוז והלכתי אל המחנה ובא לפני החכם המקובל י' מרדכי ואמרתי לו אני יהודי אחי המלך במדבר חבור ואני רוצה ממך שתדריכני בים לרומא ואמר לי י' מרדכי הנה תלך אל הקונצול והוא יעצך את אשר תעשה כי הוא נכבד ואחרי כן תניד לי את אשר יאמר אליך וכן עשיתי והלכתי אל הקונצול ואמרתי לו אני אחי המלך ממדבר חבור ובאתי בעצת אחי המלך יוסף וגם בעצת שבעים זקנים ורצוני ללכת אל האפיפיור ואח"כ אל מלך מפורטוגאל ולכן תיעצני את אשר אעשה ותמצא לי ספינה שאלך בה והשיב לי הקונצול יש ספינה שהולכת בפולויא ואני מתירא שמא יגרום עלי רעה בעבורך לכן אני יועץ אותך שתשב עד שתלך הגאליצה אל ויניציאה והישמעאלים ידריכוך וחזרתי למקומי: ואחרי כן הלכתי לבית י' מרדכי הנה ובא בחור אחד ושמו יוסף שאביו ואמו הם מנאפולי ויש לו אשה בארץ התוגר ואמרת[י] אני ל' מרדכי אלך עם זה האיש ברומא ואמר לי י' מרדכי בטוב זה הבחור יהיה לך למליץ בדרך ועמדתי בלילה ההוא בבית י' מרדכי אח"כ ראיתי בית יפה מבית² הכנסת של ישמעאל ושאלתי אל שומר

¹ תשלומם. MS.² So MS.

הבית ושמו בירארדין שיתן לי זה הבית לשבת בו ימים מועטים ואמר לי זה בית הכנסת וזה הבית הוא מאשה אחת יורשת מאביה ובעלה הוא רשע ואינה יכולה לעשות דבר בלתי רשותו. והלכתי אל הקונצול פליפו והגדתי לו כל זה והוא שלח בעד בעל האשה ועשה באופן שנכנסתי בביתו ויוסף המליץ היה משרת אותי. והישמעאלים הרשעים היושבים קרוב לבית ההוא היה מצטערים שיוסף יהודי היה משרתני לפי שבבית הכנסת שלהם לא יכנסו יהודים בו ובשמעי הדברים הללו הלכתי אל שוכן קרוב ישמעאלי והוא רשע גמור שונא היהודים ותכף כשרואה אותי אמר ברוך הבא אדוננו וכן אדוננו הלילה הזאת מבורכת בבואך לביתינו ואמרתי לו אני לא באתי בזה הבית כי אם לאהבתך ואיך תשמע כל אלה המלשינים הדוברים סרה על היהודי עבדי והוא נאמן וישרתני בכל לבי¹. ואז השיב זה הרשע יש ישמעאלים הרבה שישרתוך² והיהודים אויבינו ואויבי הנביא ואינו מן הראוי שישרתוך. והשיבותי לו מצאתי האמונה אברה מהישמעאלים אני אדוניכם בן הנביא הלכתי במדינות רבות ושרתוני הישמעאלים וגם מבני הנביא הקרובים לי ואחרי כן גנבו דעתי וכל ממוני ואתה רוצה להכעיסני ויהיה רע לכם. השיב הנבל אם תרצה משרת טוב אתן לך ואם תרצה אני בעצמי אשרתוך ואז יצאתי מעמו בכעס ובבקר הלכתי לבית ד' מרדכי והגדתי לו את כל דברי הישמעאלי בעבור יוסף ואמרתי ליוסף השמר פן תבא לביתי כי הישמעאלים מתנכלים אליך להרגיך:

ואחרי כן הלכתי לביתי ועמדתי עד ערב ראש השנה רפ"ד וקראתי לד' מרדכי ואמרתי לו אמור ליהודי שישב בבית כנסת הגדולה ואני אשב בכנסת הקטנה וכן עשיתי והתפללתי בבית הכנסת ליל ראש השנה ושם בעל הבית יצחק בוכפזי ויהודי אחד שמו ד' בנימין התפללו עמי בבית הכנסת אחרי כן הלכנו לאכול עם הבעל הבית ליל ראש השנה ואחרי כן חזרתי בבית הכנסת להתפלל עד הבקר ובבקר באו ד' יצחק וד' בנימין הנז' להתפלל עמי אחרי כן הלכנו לאכול וחזרתי לבית הכנסת ואמרתי לבעל הבית אל תפתח הדלת לשום אדם כי אני מתיירא ורצוני לעמוד בבית הכנסת עד אחר המועד וכן עשה ובא יוסף והכה בדלת ואמר פתחו לי כי אני רוצה עם ד' דוד בעבור שנלך ברומא השיבו לו הוא ציוונו לבל נפתח הדלת ולא רצה³ לשמוע ויגש אל הדלת לשברו פתחו הדלת והכוהו והלך יוסף לבית הכנסת הגדולה וספר לכל היהודים אני הלכתי לבית הכנסת אשר בו השליח ממדבר חבור ובא ד' יצחק ואשתו והכוני ואני רוצה ללכת אל המושל ובא ד' מרדכי המקובל והוכיחו על זה. והיהודים באו והגידו לי כל הדברים האלה ועמדתי שני ימים של ראש השנה ואח"כ הלכתי לביתי ובחג הסוכות הלכתי לבית ד' מרדכי לעמוד שני ימים הראשונים ויוסף בא לפני בוכה ואמר חמאתי לך כי הכעס מסלק הדעת ומחלתי לו. וד' מרדכי אמר

¹ לבי. MS.² שירתך. MS.³ רוצה. MS.

לי שזה יוסף טוב לי בדרך להיות מליץ ביני לבין הנוצרים והלכתי בשוק בחנות יהודי אחד ואמר לי דע כי יוסף * משרתך הוא חולה על המטה ואמרתי לו קחנו לביתך¹ ותאכילוהו ותכלכלהו ונתתי לו מעות ואני עמדתי באלים אנדריאה עד ששמעתי שהנאליצה תלך לויניציאה והלכתי לפני המושל הגדול מהתורג ולפניו שרים גדולים ואמרתי לו רצוני ללכת בוויניציאה ולקחתי רשות ממנו בפניהם וכך אמרתי לו אני מבקש מכולכם תעשו עמי חסד בעבור אהבתי ואהבת הנביא ואתפלל בעדכם לנביא יתן לכם חזקה בנן עדן שתאמרו לקאפיטאני מהאנאליצה ותצו אותו יכניסני בספינה לויניציאה וכן עשו ושלחו עמי משרתיים שלהם תכנסו עמי בגליאצייה וצו לקאפאטני² את הדברים הנזכרים והקאפיטאני³ ענה כן אעשה: ונסעתי אני ומשרתי יוסף מאלים אנדריאה בחצי כסליו רפף ואני מתענה בכל יום ומתפלל ביום ובלילה ולקחתי באלים אנדריאה מכל מיני מאכל בעד יוסף ולא שוה לי כי היה הכל מעורב עם הנוצרים והיה אוכל בכלים של גוים וצעקתי עלי ולא קבל עד שהגעתי בקאנדיאה וקניתי שם מיני מאכלים הרבה והנוצרים היו צועקים עלי גם הקאפיטני בעבור יוסף והקאפיטני אמר לי שזה יוסף נגב לחם ויין לאנשי הספינה עד שהיה לי בושא ממנו ולא יכולתי עמו כי לא היה מקבל דברי עד שהגעתי בוויניציאה והלכתי בבית הראש היינו הקאפיטניית ונתן לי מקום והתעניתי בביתו ששה ימים וששה לילות לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי ומתפלל הייתי ביום ובלילה ואחר שהשלמתי תפילתי ראיתי איש לאחורי ואמרתי לו בלשון הקדש מי אתה ואמר לי אני יהודי ואמרתי לו מי הגיד לך שאני בזה המקום והשיב יוסף משרתך⁴ אמר שאתה שליח מצווה. ואמרתי לו מה שמך ואמר לי אלחנן ושאלתי על אביו ועל אמו ואמר האב מת והאם חי[ה] היא ואיננה בעיר הזאת ופעם אחרת חזר זה אלחנן ויהודי אחר עמו שמו ר' משה קאשטילץ⁵ צייר ואמרתי לו משה יש לי צורך גדול ודוקאט שזה יוסף משרתי עני חולה ואני הוצאתי בעדו באלים אנדריאה ובדרך מעות הרבה והשיב לי ר' משה הנז' תבא לביתי ואקרא הפרנסים והלכתי עם ר' משה הנז' בניטא מקום היהודים ובא לפני יהודי נכבד שמו ר' מצליח ודברתי עמו על דבר ההוצאה ואמר לי נצטרך שנלך בבית ר' חייא והלכנו ואמרתי לו אני יהודי ממדבר חבור שלוח לדבר מצוה משבעים זקנים והייתי כמצחק בעיניו ואמרתי לו צריך אני שבעה דוק תדבר עם הפרנסים אם ירצו לתת אותם. ואמר אם שאר היהודים יתנו אני אתן חלקי. ואמרתי לו זה יום ששי לתענית ואיני אוכל עד הלילה תשלח לי מעט יין. וחזרתי למקומי לבית הקאפיטני. ולא שלח לי דבר ולא אכלתי כי אם ביצות ולחם ומים והנכבד ר' מצליח השתדל במצוותו ובא לפני ר' שמעון בן אשר משולם⁶ ואמר לי שמעתי שאתה שליח⁷ מצווה משבעים זקנים ללכת ברומא הודיעני למה שלחוך⁸ ואשלח עמך שנים יהודים ואפרע כל

¹ MS. משרתיך . . . לביתך. ² So MS. ³ MS. משרתיך. ⁴ Doubtful, perhaps קאשטילץ. ⁵ So MS. ⁶ MS. שלוח. ⁷ MS. שלחוך.

ההוצאה ואמרתי לו אני הולך אל האפיפיור ולא אוכל לספר דבר כי אם אליו¹ לטובת כל ישראל. ואם תעשה עמי חסד למען אהבת השם והוקנים וכל ישראל תשלח עמי שנים אנשים יבואו עד רומא ותוכה במצוה הזאת והם ישובו לך בשורה טובה ואחרי כן הלכתי אני ור' משה המצייר לבית הקאפיטאני ולקחתי ממנו רשות ולקחתי כל אשר לי והלכתי בניטא בבית² ר' משה המצייר ובא לפני ר' מצליח ואמרתי לו תמצאו לי ספינה ללכת ברומא וכן עשה ועמדתי בבית ר' משה המצייר צורות ובלילה ההיא נכנסתי בספינה קטנה והלכתי אל הספינה הגדולה. ואני מתענה וישבתי בספינה עד הבקר. ובבקר באו המוכסים לראות מה יש בתוכה ופחדתי ויראתי כי לא ידעתי * אנה הלך³ יוסף:

ואחרי כן בא יוסף לפני זנסעתי ביום הששי ראש חדש אדר רפ"ד ושבתי יום בשבת בספינה עד שהגעתי בפניו בבית ר' משה מפוליניו ואמרתי לו תעשה עמי חסד תדריכני ברומא כי לא ארצה לישן פה בלילה הזה ולכן תראו לי והלך ובקש לי סוסים ונסעתי אני ויוסף בעיר אחרת שהיה בה יהודים וכן בכל ערב וערב נמסע למסע עם יהודים הרבה עד שהגעתי ערב פורים⁴ במקום קרוב לרומא חצי יום שמו קאשטיל נואה בבית יהודי רשמו ר' שמואל וישבתי עמו יום פורים וביום ההוא קניתי השור הידוע ועשיתי ממנו כאשר צווי⁵ אותי הוקנים ולמחרת נסעתי והגעתי ברומא תהלה לאל:

אני דוד בן המלך שלמה זצ"ל ממדבר חבור הגעתי בפתח מדינת רומא בחמשה עשר יום לחדש אדר הראשון שנת רפ"ה ובא לפני גוי אחד מוויניציא ודבר עמי בלשון ערב וכעסתי עמו והלכתי בחצר האפיפיור ואני רוכב על סוס לבן זקן והמשרת שלי בפני וגם היהודים באו עמי ואני הכנסתי בבית האפיפיור ואני רוכב על הסוס ואח"כ נכנסתי לפני החשמן גוליאוי⁶ ובאו כל החשמונים והשרים לראות אותי והיה לפני החשמן גוליאוי הנז את כמהרר יוסף אשכנזי שהוא היה המלמד מהחשמן הנז ובא לפנינו כמהרר החכם יוסף צרפתי ואני בפני החשמן מדבר אליו והמליץ שלי היה החבר שבא עמי והיהודים שומעים כל אשר דברתי להחשמן. ואמרתי אל החשמן הנזכר איך אני אדבר עמך בקצור הדברים ואשלים כל דברי לפני האפיפיור. ועמדתי לפני החשמן עד הלילה בליל שבת והיהודים שאלו אל החשמן כי אלך עמהם עד אחר השבת והחשמן הנז אמר אלי אם תרצה ללכת עמהם תלך ואם תרצה חדר אחד בביתי אתננה לך וכי אלך למחר לפני האפיפיור ואשלה לומר אליך את אשר יאמר אלי האפיפיור וכן הלכתי עם כמהרר יוסף אשכנזי ועם ר' רפאל הזקן שהם יושבים בבית אחד ואכלנו בליל שבת וישננו עד הבקר והלכתי עמהם בבית הכנסת כדי לברך ברכת הגמל בספר התורה ועמרתי בתפלה עד תשלומיה והלכנו בבית ר' רפאל הזקן הנזכר ובאו לפני טף ואנשים ונשים בכל הדרך עד אשר נכנסנו בבית

¹ MS. אלו. ² MS. בביתו. ³ MS. אנה הולך. ⁴ MS. צווי. ⁵ So MS. ניריאו throughout for

ר' רפאל הנז' ואני הייתי מתענה ביום השבת וכל יום השבת באו בביתי לראותי אנשים ונשים יהודים ונוצרים עד הלילה והחשמן גוליאז הנז' שלח בעד כמהרר' יוסף אשכנזי וחזר לפני ואמר אלי איך האפיפיור צוה להחשמן כי אלך לפניו ביום א' ב'א שעות על כל פנים וכי האפיפיור שמח שמחה גדולה ומתאוה לראותי וכן בבקר קודם התפילה נתנו לי סוס והלכתי בבורגט שאנט גילי בבית זקן אחד * גיסו מר' משה צרפתי¹ קודם תפלת השחר והתפללתי שם ובאו לפני יהודים רבים הקב"ה ישמרם וירבה כמותם אלף פעמים :

בה שעות הלכתי בבית האפיפיור ונכנסתי בבית החשמן גוליאז ובפני כמו יב' יהודים זקנים ונכבדים בלי הבחורים ותכף כשראה אותי החשמן עמד מכסאו והלכנו אני והוא במקום דירת האפיפיור ודברתי עמו וקבל דברי בסבר פנים יפות ואמר מאת יי' יצא הדבר ואמרתי לו איך המלך יוסף וזקניו ציוו אותי אדבר אליך שתעשה שלום בין הק[י]סר ובין המלך צרפתי על כל פנים כי הוא טוב לך ולהם בעשותך זה השלום ותכתוב לי כתב אל השנים מלכים הנוכחים יהיו בעזרתנו² ונהיה אנחנו בעזרתם ותכתוב לי גם כן אל מלך פיטרי גואן והשיב אלי האפיפיור השנים מלכים אשר אמרת אעשה ביניהם שלום לא אוכל עשוהו ואם אתה תצטרך לעזור מלך פורטנאל יספיק לך ואני אכתוב אליו והוא יעשה הכל וארצו יותר קרובה אל ארצך ודרך ים הגדול הם רגילים ללכת בה בכל שנה יותר מהשנים מלכים אשר אמרת. והשכתי אל האפיפיור כל אשר תרצה אני חפץ ולא אטה ימין ושמאל מכל אשר תצוני כי באתי בעבור עבודת השם ולא בעד דבר אחר והנני מוכן להנאתך ולטובתך כל ימי חיי: ואח"כ האפיפיור שלח לחשמן גוליאז [ושאל] אנה³ הוא עומד האינבאשדור. והשיב לו איך היהודים שאלו אותו שילך עמם ביום השבת כי היהודים הנכבדים היו לפני האפיפיור והיהודים השיבו לפני האפיפיור תניח האינבאשדור עמנו כי אנחנו נכבד אותו בעבור כבודך וכן האפיפיור אמר להם אם תעשו לו⁴ כבוד אני אפרע לכם כל ההוצאה אשר תעשו ואמרתי לאפיפיור אני רוצה לבא לפניך בכל שנים יום פעם אחת לראות את פניך כראות פני אלהים והשיב לי האפיפיור איך הוא מצוה לחשמן גוליאז שבכל פעם שיבא לראותי שהוא יבא עמך והוא יעשה כל עסקיך: וכן לקחתי ממנו רשות ויצאתי מפניו והלכתי עם היהודים ואני שמח וטוב לב והלכתי בביתי בדרך שאנט גילי בבית הזקן ואהרן הממונה יצו קבל כעס בעבור שהלכתי בבית הזקן הנז' והלך אהרן הממונה הנז' לפני החשמן גוליאז ואמר אל החשמן איך הממונים וכל הקהל הם מסדרים בית לאינבשדור ויכול לעמוד יחידי⁵ עם כל הצריך אליו ונתן אליו משרתים: והחשמן כתב אלי כי אלך עמם ונתנו לי הכתב ההוא וכן הלכתי עמם וסדרו לי בית יפה ויש בתוך [הבית] כמו שלשה חדרים יפים גדולים וטובים ובעל הבית שמו יוסף ויש לו שלשה בנים השם מהגדול היה

¹ So MS. ² בעזרתנו. MS. ³ אנה. MS. ⁴ לי. MS. ⁵ יחידי. MS.

משה. והשני שמו בנימין. והשלישי יהודה וכולם היו משרתים אותי ועמדתי בביתם ו שבעות והלכתי בבית החשמן חמשה ימים יום אחר יום. כי החשמנים האחרים באים לפני החשמן בביתו והם שואלים ממני מבקר לערב. והתעניתי בבית ההוא ו ימים ו לילות רצופים לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי ובליל שבת בשלו אלי מים ובשלו במים מינים הרבה ולא עשו כלום כי אם בעד אהבתי ויען כי הם אומרים שהוא רפואה אחר התעניתי ונפשי עייפה והייתי רוצה מים והם נתנו לי המים המבושלים ושתיתי ממנו מלא בטני וגרם עלי המים אשר שתיתי * חולה גדול חולי החזה גדול¹ ועצום ואין אני רגיל לשתות כמו זה המים אחר תעניתי כי אני התעניתי בירושלים ששה פעמים שבעה ימים ולילות ובוגציאה ששה ימים ולילות ובכל התעניות איני שותה דבר אחר כי המים וסוקרי טוב ואינו ערשה לי רע. והם לא עשו אלי¹ כי אם לטובתי אלו המים כי אינם יורעים בטבעי וברוכים יהיו בעלי הבית וגם הממונים:

ובא אלי חולי גדול ואמרתי להם תראו ותבקשו לי בית מרחץ ממים כי אני רוצה ללכת לשם וכן בא אחד שמו יום טוב וסידר לי בית מרחץ והלכתי עם חמשה או ששה משרתים ונכנסתי במרחץ ועמדתי עד חצי הלילה אני והמשרתים וסדרו לי באותו מרחץ חדר ומטה טובה וישנתי שם ובלילה ההוא הקותי דם הרבה עד יום השני. וביום השני הוצאתי הדם מהכוסות מכל איברי ובא אלי בעל הבית ואמר לי אם תרצה תבא עמי אל הבית. והשבתי אליו ברוכים תהיו מאת יי כי אני שנאתי הבית שלכם מפני החולי ולא אוכל להכנס בתוכו עד אשר תכינו לי בית אחרת. וכן יום טוב הלוי סידר לי בית והלכתי עמו ונכנסתי בתוך החדר אשר סדר והוא בית מלא שכנים ודרך הוא לכל השכנים:

ואחרי כן שלחתי בעד ר' יוסף החכם צרפתי ובא לפני ואמרתי אליו תראה איך אני ע[ו]מר אם תרצה לקנות שם טוב אל עצמך תסדר לי חדר בביתך² ואני אבא עמך עד אשר ילך ממני זה החולי וכן הלך לפני אמו ואחיותיו ולקח מהם רשות ובא אלי ואמר לי שסידר לי חדר אחד בביתו ומטה יפה והלכתי עמו ונכנסתי בהחדר אשר סידר לי וזל והחדר ההוא מאת דינה אחותו חדר יפה ומטה יפה ועמדתי בביתו ו חרשים ועשה אלי כל ההוצאות וכל הצריך באהבה וברצון ואחיותיו שרתו אותי ואמהם³ הזקנה מכל הצריך לי השם יברכם: והאכילו אותי ועשו לי רפואות מתחלפות הרבה וחממו לי עשבים ושמו על רגלי העשבים ההם לילות הרבה וחממו לי יין פעמים ורחצו רגלי ועשו לי משיחות ולקחו לי זית וכלי גדול ונכנסתי באותו שמן זית חם באותו הכלי ד פעמים ויצאתי מהשמן החם הייתי כונס במטה טובה והיו מתחלפים הסדינים בכל פעם ופעם והייתי כמו מת⁴ וראו המראה שלו⁵ יש בה כמו העפר בשולים ולא האמנתי להם כי אמרתי תראו המראה

¹ So MS. ² MS. בביתך. ³ So MS. ⁴ Omission; see p. 154, l. 5.

⁵ MS. שלי; see ibidem, l. 6.

שלו¹ אם זה הסימן הוא בתוכו הוא רע וראיתי אותו ודבריהם אמת. ואני השבתי² להם כי לא אמות מזה החולי עד אשר אקבץ ירושלים ואבנה המזבח ואקריב הקרבן ושמחו בלבם³ זל מאת השם וטבעי הטוב והשינה לא תבא אלי כלל ועיקר והמשרתים שלי נושאים אותי כל הלילה אנה ואנה על כתפיהם עד עמוד השחר ואז הם מכניסים אותי במטה והייתי מצטער צער גדול בין חיים למות וראו אותי בצער והאמינו בי כי אני על המות ועשיתי מים קטנים וראו אותי⁴ דינה ואחיה כמלך יוסף צרפתי הנז והראו [לי] המראה שלו⁵ ואמרתי להם אל תפחדו עלי כי אני יודע בודאי שלא אמות מזה החולי ואמרו אלי אם תרצה⁶ לקרות הוידוי כי לא יקרב המות ולא ירחיקנה ואני כעסתי עמהם ואמרתי תלכו לשלום אין ברצוני לקרות הוידוי ואני בוטח בך שהוא יהיה עמדי והוא הצילני בעבור עבודתי עד עתה כן יהיה עמדי תמיד והם תמהים ושמחו בדברי והקבץ נתן אלי יועה גדולה בזה היום ונתרפאתי מהחולי הגדול ועמדו משרתי לפני חיים וחזון ומחתיה ושם טוב ודוד פיראני ושמחה ושלמה הנבאני ומן יהודים ממערב אחד שמו שועה ואחיו משה והז שמו שבתי ועמדו כל אלה בבית כמלך יוסף צרפתי יומם ולילה ושרתו אותי וישנו עמי. ובא חולי גדול אל החזן משרתי והלך בביתו ונסגר בביתו מ יום כי היו⁷ יראים שהוא חולי מנקה והקבץ הציל אותו והיה בעזרתו: ואחרי כן קראתי דינה ואמה ואמרתי להן איך אני שנאתי זה הבית מפני החולי ואני רוצה בית אחר ואמרתי להן אני רוצה לעמוד בשום פנים הנה ונצטער צער גדול וגם בכו⁸ ואינם רוצים שאלך בבית אחר. ואמרתי להם אני אלך במקום אחרת עד אחרי עבור רפואתי וקראתי כמלך יוסף צרפתי ואמרתי לו תמצא לי בית מרחץ חמים וכן סידר לי מרחץ בבית הכנסת של ספרדים והוא מרחץ יפה המים ונכנסתי בתוך המרחץ ויצאתי ממנו ויהודה קוטוניא סדר לנו סעודה גדולה אחר צאתנו מהמרחץ כמו א שעה:

ואחר כך חזרתי בבית כמלך יוסף צרפתי הנזכר וקראתי הרופא ר משה אבורהין⁹ ובא לפני ואמרתי לו תראה לי בית והשיב לי כי יש לו בית יפה וחדר טוב מוכן לך ולכל הצריך וכן הלכתי עמו אל ביתו והכניס אותי בחדר יפה ומטה יפה ואמר אלי יש לי ג בנים היינו יוסף ושמאל ויצחק והם ישרתוך וגם אני אשרת אותך וכן גם כן שני בני אחי יצחק ואברהם הם ישרתוך ועמדתי עמו בביתו מיום רביעי עד יציאת שבת ויש לו בת בחורה הקוראה בעשרים וארבע והיא מתפללת בכל יום שחרית וערבית וביום השבת יש לה שמחה גדולה והיא מרקדת וביום א מהשבעה בא אליה חולי הנגף ואני הייתי מתפלל תפלת שחרית עד אשר השלמתי התפילה ובא[ה] אלי אשה חכמה ושמה רבית⁹ והיא מלמדת

שלי. MS. 1. שלי. MS. 2. כלכם. MS. 3. אותי. MS. 4. הושבתי. MS. 5. שלי. MS. 6. בנה. MS. 7. היה. MS. 8. תרצו. MS. 9. So MS.

תינוקות והיא עשירה וגם היא מלמדת אותה הנערה ואמרה אלי התפלל בעד בת ד' משה אבודרהין כי בא אליה קדחת בזאת הלילה ותכף כששמעתי דבר האשה קראתי ד' משה הנז ואמרתי לו תמצא אלי פרדס כי רצוני ללכת בפרדס. וכן נתנו לי הפרדס וגם שלחתי להמשרתים שהיו משרת[י]ם אותי בבית כמז' יוסף צרפתי והלכתי אני והם בפרדס אחד וגם באו עמי שלשת בני ד' משה הנז אל הפרדס ועמדנו כל היום עד הלילה בפרדס:

ואחר כך שלחתי את יוסף בן ד' משה הנז לפני אביו ואמרתי אליו לא אוכל לבא בבית שלכם עד אשר יעברו ח' ימים ונראה מה יהיה החולי מבתיך והלך יוסף וחזר אלי ואמר אלי איך סידר אלי בית בבית יצחק אבודרהין דודו וכל הצריך לי וכן הלכתי עמו בבית ד' יצחק דודו והוא בית רע וריח רע ויש ליצחק דודו אשה חשוכה שמו פירנא והיא מדברת בלשון ערב וחכמה ועמדתי עמהם וסדרו לי חדר ומטה טובה ועמדו שלשת בני ד' משה אחיו בבית שלנו עד אחר עבור החולי מאחותם ויצחק ואשתו היו משרתים אותי בבתיהם וגם בנו משה וגם אברהם אבודרהין כולם משרתים אותי בנופם ובממונם ועמדתי בזה הבית ז' חדשים וכל ההוצאה מז' משה אבודרהין ואחיו אברהם מפקיד אותי בכל שבועה בדרונות אל בית יצחק אחיו ויצחק הנז ואשתו חמא עבדוני בכל כחם זל ובתו של ד' משה אבודרהין מתה בשבועה אחד ואחיה בני ד' משה עמדו בביתי עד שעברו ח' ימים וכל זמן שעמדתי בזה הבית לא עמדתי כי אם בעבור אהבתם כי הבית היה רע במאד מאד. והשרים הנזירים יבואו אלי לראותי בבית שאינו הגון: ואחר כך שלחתי אל החשמן והגדתי לו איך אני יצאתי מבית יוסף צרפתי אל בית אחת מפני החולי אשר בא אלי בביתו ואני עומד עתה בבית שאינו ראוי ולא הגון. ותכף כאשר החשמן ראה כתבי שלח אל הממונים ושאל אותם ממני ואמר להם תבקשו לי² בית יפה ראוי והגון ותכבדו אותו ותתנו לו כל הצורך עם ארבעה המשרתים:

ואחרי כן באו אלי הממונים אל הבית ואמרו אלי איך אנחנו בקשנו אליך בית ורא[י]נו שנים בתים תשלח משרתיך ויראו איזה יותר טוב ונקחנו בעדך והשבתי אל הממונים אני אבא ברגלי וכן הלכתי עמהם ויצחק ואשתו הם מצטערים והלכנו בבית גדול ונכנסתי עמהם בבית ההוא והראו אלי חדר יפה ויש בית מלא שכנים ואמרתי אל הממונים אינו טוב בעדי זה הבית והלכתי אני עמהם³ בבית אחר גדול וטוב ונכנסתי בתוכו ויש בתוך הבית כמו ד' חדרים וכולם מוכנים אלי ולא היה בתוכו שכנים כי אם בבית התחתון זקנה עם בניה ובנותיה שומרת בעלת הבית ואמרתי לממונים רצוני לשבת בזה הבית ולא אצא מהנה. וכן שכרו אלי הבית ששה חדשים מהזקנה הנז ופרעו אליה כל שכרותריה וסדרו אלי הבית דוד בן פירנא ומשה ויהודה קוטוניה זל עם המשרתים שלי וסדרו אלי

¹ MS. והלך.² לי. MS.³ ועמהם. MS.

❖ ספור דוד הראובני ❖

כל החדרים היטב. וכן חקנו אלי מטה יפה ועשו בחדר גדול בית הכנסת וספר תורה ונירות שלשים שהיו דולקות. והמשרתים אשר שרתוני לאהבת השם עשו הכל ולא שאלו ממני שום שכירות ובי הם נדרו אלי לבא עמי בכל הדרך שאלך בה וספני בניהם לא רציתי שיבואו כדי שלא להניחם ועכבו בניהם ועומד בפני סופר שלי שמו ר' אליהו המלמד בן יואב ואחיו החזן וגם אחיו בנימין משרתים אותי בכל זמן שעמדתי ברומא וגם המשרתים שלי עבדו אותי ברומא כל הזמן. והמשרת שבא עמי מקאנדיאה שמו היה יוסף הרשע שלחתי לאביו בנאפולי מפני שכל היום היה עושה קטנות ומריבות עם המשרתים האחרים והוא רוצה לשפוט עליהם. וגם היה לו לשון לפני האינבאשדור דון מיקיל ממלך פורטוגל והלשין אותי ואמר כי אני לא באתי כי אם להחזיר את האנוסים יהודים ושמעו האנוסים מרומא בדבריו אשר הלשין עליהם ובאו אלי ואמרו רצ[ו]נו להרוג המשרת שלך וחליתי עליהם שלא יעשו אליו רעה:

ואחר כך קראתי אותו לפני ונתתי אליו בגדים ומעות ושלחתי אותו אל אביו בנאפולי ועמדתי בזה הבית עד ראש השנה ואמרו לי המשרתים היינו חיים ומתתיהו והחזן איך החשמן היה רוצה ללכת בוויטירבו² ולא יחזור עד שני חדשים ואני השבתי להם הכל מאת יי אם יסגור הדלת יפתח דלת³ אחר יותר טוב. וכן החשמן שלח אלי על זה הדבר ושלחתי לפני את כל המשרתים הנן וצוה החשמן להסופר של האפיפיור זה הדבר ושלח לפני חיים ואמר אם ירצה האינבאשדור יהודי דבר מאת האפיפיור תהיה לו לעזר⁴ ושמע הראטיירי⁵ וכן דבר הוא עם חיים משרתי אם ירצה האינבאשדור דבר מאת האפיפיור אני אעשה הכל. וכן בא אלי חיים משרתי וסיפר לי כל אלו הדברים. והחשמן גוליוו הלך בוויטירבו וחשבתי מי יהיה לי לעזר⁴ ויהיה תורגמן ביני ובין האפיפיור וראיתי איש אחד ושמו היה ר' דניאל מפיסא שבא לפני האפיפיור ועומד בבית סמוך לאפיפיור והוא עשיר ונכבד עד מאד וחכם ומקובל והסכמתי בלבי לקרא אותו ושלחתי בערו ובא לפני אל הבית ההוא ודברתי אתו ואמרתי לו אני רואה שאתה מכובד לפני האפיפיור ולפני כל החשמונים ואתה אדם גדול וחשוב ואני רוצה שתהיה ביני ובין האפיפיור למליץ וליועץ ותראני הדרך הטובה למען אהבת יי ואהבת המלך יוסף אחי וזקני ממדבר חבור ואהבת עמו ישראל והקב"ה יעשה לך כבוד גדול יותר ממה שהיה לך בעבור עבודתו ואני באתי ממוזר למערב בעבור עבודתו ואהבת ישראל שהם תחת מלכות אדום וישמעאל ואז אמרתי לו כל חדרי לבי והסודות אשר אמר לי המלך יוסף אחי יצאו הכל גלית אליו לא נשאר אלי דבר שלא הגדתי לו כל רמזות וסודות וזה עשיתי יען כי ראיתי אותו טוב וישר בעיני אלקים ואדם. ואמרתי לו אחרי כן סוד יי ליראיו:

¹ MS. שלי. ² MS. בוויטירבא. ³ MS. הדלת. ⁴ MS. לעזר. ⁵ So MS.

ונדר ד' דניאל הנז' אלי איך הוא לא יסע ולא יזח מרומא עד שיקבל לי כל המכתבים מהאפיפיור ויהיה למלך בני לבינו וגם נדר אלי כי הוא ידריכני באורח מישור ויבא עמי עם הספינה כשאנכם בתוכה ותעמוד בלב טוב כי אני אעשה הכל ואדריך אותך בדרך טובה וישרה למען אהבת יי ואהבת המלך יוסף אחיך ואז כתב לי כתב אל האפיפיור ביום ההוא ושלחתי הכתב אל הראטיירי על ידי חיים משרתי ותכף כשנכנס חיים לפניו ולפניו אנשים רבים ושרים דבר עם חיים משרתי ואמר אליו אם האינבשדור שלח אותך בעד דבר אחד ואמר משרתי אליו הנה האינבשדור נותן אלף שלומות אליך ושולח אליך זה הכתב תתניהו אל האפיפיור ותתן לי תשובה ותודיעני באיזה שעה אבא אליך בעד התשובה וקבל הכתב ואמר לחיים לך לשלום ואחר תחזור בעד התשובה ב' שעות וחזר חיים לפני וגם קראתי לו דניאל ודברתי לו הכל: וביום השני שלחתי חיים לפני הראטיירי ותכף שהכניס לפניו אמר צא¹ תלך לקרא את אדוניך האינבשדור במהירות יבא לפני האפיפיור כי הוא קורא אותו ובא לפני חיים משרתי ועבד מר דניאל מפיסא זל והביא לי הסוס מר דניאל והלכתי בבית האפיפיור עם כל משרתי ופתחו לי כל החדרים ונכנסתי עד החדר אשר הוא קרוב אל האפיפיור ואמרתי אל השרים שהם שומרים החדר מהאפיפיור איני רוצה להכניס בפני האפיפיור עד אשר יבא ד' דניאל מפיסא כי הוא המלך בני לבינו ואני שלחתי בערו. עורני מדבר עמהם והנה ד' דניאל בא ואמרתי לו הכנס בתחלה לפני האפיפיור וכן כנס וחזר אלי ונכנסתי אני והוא לפני האפיפיור ודברתי עמו איך אני עמדת לפניך קרוב לשנה ורצוני מאת הקב"ה ומכבודך תכתב לי הכתבים אשר שאלתי מכבודך ואל פיטרי נואן וגם לכל הנוצרים שאעבור בארצם גדולים וקטנים וכמר דניאל מדבר עם האפיפיור והאפיפיור משיב אליו דברים טובים ואמר אליו אני אעשה כל מה שרוצה האינבשדור:

ואחרי כן יצאתי אני וד' דניאל מפיסא מלפני האפיפיור שמחים ומובין² לב והלכתי לביתי בשלום. והיה אז ברומא חמשה וארבעים מלשינים הקב"ה נתן³ בלבם התשובה שישבו אחר מדעתם הרע והיה נז' יהודים חזקים ברומא ובמלכות איטליא ראויים למלחמה וגבורים ולבם כלב הארי לכל דבר והיהודים אשר הם בירושלים ובמצרים ובכל מלכות ישמעאל יש [להם] מורך לב ויראה ופחד ואינם ראויים למלחמה כמו היהודים מאיטליא הקב"ה יחזק אותם וירבה בהן אלף פעמים ויברך אותם:

והיה אז ברומא א' יהודי ממזר ודאי שמו היה ראובן וסמכו אותו לרב נאון והיה מלשין גדול ועצום ולא היה לו שום רחמנות על שום יהודי והוא רופא ואינו הלך בשוק כי אם הכובע בידו ומשתחוה לכל הנוצרים מרוב רשעתו עושה כן ולא ראיתי בכל ימי מארצי

¹ MS. אצא.² MS. יתן.

עד אשר הנעתי ברומא רשע כמוהו ודבר עלי דברים נבלים בפני כל החשמינים ובפני הסופרים מהאפיפיור ולא שמעו לקולו כי כל הנוצרים יודעים כי הוא סמור וכי הוא מלשין גדול לכל היהודים ואח"כ בא אלי זה המלשין אל ביתי ואמרו לי לא תבעוס עמו למען י ואני הייתי רצח לתפוש אותו ולתת לו מכות גדולות עד אשר ישמע האפיפיור: ואחר כך בא בפני ושק את ידי ועשיתי מחילה מהמלשינות שעברו וכי הוא לא יעשה יותר מהם והלך ממני בשלום וכן נדר לעשות ואח"כ עשה ההפך כי בכל יום היה עושה מלשינות לי ולכל ישראל והלכו שנים מלשינים מרשעי ישראל מרומא ואמרו אל האפיפיור איך זה האינבשדור היהודי אשר אמר כי הוא שליח השם עשה¹ לו אש ותשרפנו ותראה אם השם יצילו מתאש: ואפיפיור כעס גדול היה לו על המלשין הראשון ותפס אותו ושלח בספינה וישרת אותה כל ימי חייו ואין אני יודע מאומה בכל אלו הדברים ובא אלי אשת המלשין והתחננה לפני בהיות כי היא אמרה אלי שאמרת אל האפיפיור ישלחני אל הספינה והשכתי אליה איך לא ידעתי מאומה מזה הדבר והלכתי ממני. ויש אחד ששמו משה לאמין היה עומד כנגדי והיה מדבר כל היום אל דון מיקיל האינבאשדור ממלך פורטוגאל בדברים שלא כהוגן מדבר נגד השם וכנגד כל ישראל וביום אחד בא אלי זה משה לאמין שליח מאת החשמן ויניציאן² לקרוא אותי אליך לפניו וראה בבית דינה אחות כמ' יוסף צרפתי ובא לראות אותי בזה הפעם והיה³ רצח לקחת אותה לאשה ולא רצתה היא בו והלך לכל החשמינים היו בעזרו לקחת אותו לאשה ובתו ובין כמ' יוסף צרפתי ובין דינה אחותו יש שנאה גדולה ובכל שבוע היה קוראו כמ' יוסף צרפתי על זה הדבר ופוזר ממון הרבה וחשב בלבו זה משה לאמין איך אני רצח לקחת לי את דינה לאשה והיה קלאנה⁴ וכל היהודים מצחקים עליו וגם הנוצרים והלכתי עמו לפני החשמן ויניציאן ובאו עמי יהודים רבים ואני רוכב על הסוס וראיתי בדרך ראובן הממזר עובר ורוכב על הפרדה והיה משתחוה לכל והנוצרים עד שראה אותי ושם הכובע על ראשו ועבר לפני בעזות פנים ותכנסתי בבית החשמן ויניציאן ושאל אלי שאלות ואמרתיו אליו לא ישאר בפניך כי אם שלשה ואני אשיב לכבודך הכל ואחר משרתי⁵ המלך והחשמן הנז הוציא כל היהודים והנוצרים מפניו ונשאר בפניו שנים נוצרים ומשה לאמין השלישי ואני ושנים משרתי ואמרתיו אל החשמן תשלח בתוך זה משה לאמין וכן שלחו והיה לאותו משה לאמין צער גדול בעבור כי אני שלחתי אותו בתוך ואני שלחתי אותו כי אם דינה אמרה אלי ואני על הדרך תשמור עצמך שלא יעמוד משה לאמין כאשר תדבר אל החשמן בשום פנים ובעבור זה עשיתי כל אלה ואחרי שהלך מבית החשמן הלך משה הנז בבית דון מיקיל אינבאשדור ממלך פורטוגאל ודבר עלי דברים אי אפשר לאמרם. ולא לקחתי ממשה הנז צער וכעס בהיות כי היה לו דין ומשפט בעבור

¹ MS. עשו.² So MS. throughout.³ MS. והיו.⁴ So MS.

אשר הוצאתי אותו מבית החשמן והוא מזרע מיוחס והקבה יעשה לו תשובה וכל מלשיני ישראל חוץ מראובן הממזר לא ימחול לו הקבה לעולם. ואני דברתי עם החשמן בזה יום כמו א' שעה ודברתי עמו במקצת דברים:

ואחרי כן הלכתי לביתי ובא אלי תלמיד מר' יוסף אשכנזי שמו היה ר' מרדכי בחור טוב ואמר אלי כי יש לו אחי אמו כי תפשו אותו במדינה אחת בעד הנגף והיו רוצים ממנו מאתים דוק כי שמו אותו בבית הסוהר. ואני כתבתי אל האפיפיור בכתב איך זה התפוש הוא משרתי ואמרתי למרדכי בחור תתן זה הכתב אל הראטיירי¹ יתנהו אל האפיפיור ותחזור¹ לו שלום מצדי ותאמר לו באיזה שעה תחזור לתשובת אנרתי וכן הלך מרדכי הנז באנרתי אל הראטיירי ונתנו לו בידו ואמר לו תחזור במחר בעד התשובה ובא אלי מרדכי הנז ודבר אלי הכל ובוים השני הלך אל הראטיירי ונתן אליו כתב בחותם האפיפיור איך בעלי המדינה יניחו התפוש מבלי שום הוצאה וכן הלך אל המדינה והוציאו אותו בלי שום הוצאה. ועמדתי בבית ההוא אשר לקחו לי הממונים והיו נותנים לי בכל חרש דוק וכמר ר' דניאל מפיסא היה עושה לי כל הצריך ואת אשר היו נותנים אלי הממונים לא היה לי צריך לשאול דבר כי הוא היה ממלא כל צרכי בכל יום ויום. וכן היה בא אלי בכל יום פעם אחת או שתיים לדעת את מחסורי והיה ממלא את הכל והוא בכבודו כמר דניאל הנז נתן את כל הנירות בבית הכנסת אשר היא בביתי ועושה סעודה גדולה בביתו כי הוא היה חתן תורה ובאו כל היהודים אל ביתי לשמוח ולסעוד וראוי היהודים כי ר' דניאל מפיסא היה עובד אותי לאהבת יי בנפו ובממונו ובא אלי יהודי יותר נכבד ומיוחס מרומא והלשין אלי על ר' דניאל הנז עד כי אני כעסתי עמו כעס גדול והלך ממני את ר' דניאל הנז והוא כעוס מאד ועמד חוץ ממני שנים ימים ויש לו צער גדול עלי וכי אני צויתי את כל משרתי שלא ילכו אל ביתו ולא ידברו עמו: ואחרי כן בא אלי חיים ושאל ממני רשות ואמר לי לא תכעוס עלי כי אני רוצה ללכת בבית ר' דניאל הנז ולא ארבה דברים עמו. וכן הלך ובשעה שר' דניאל ראה חיים משרתו היה מוציא² כל האנשים שהיו עמו והיה בפניו כל המלשינים והוציא אותם מביתו ואחרי כן דבר עם חיים משרתי ושאל לו בשלומי ואמר לו תלך לדבר אל אדוניך³ כי אני יודע בעבור מה שכעס עלי מהמלשין אשר הלשין עלי ולא הוא מלבו ואני רוצה לבא לפניו ובא אלי חיים משרתי ואמר אלי כל דברי ר' דניאל הנז: ואחרי כן בא אלי ר' דניאל הנז ודבר עמי ואמר אלי כי המלשינים מאמינים כי אני אלך ואניח אותך ואהיה עמהם כנגדך. וחלילה לי לעשות לי כנגד יי וידעתי כי לא בא זה הכעס עליך מלבד רק המלשין דבר כך עלי והאמנת לי חז' הייתי עושה כאשר⁴ הם מדברים כי עבדתיך בכל כחי לאהבת יי ואני מדבר כנגד המלשינים לפני האפיפיור ולפני החשמים

¹ MS. ותחזור.² MS. הוציא.³ So MS.⁴ MS. continues מדברים.

✧ ספור דוד הראובני ✧

ולפני הסופרים ולפני האינבשדור ולפני כל השרים והם היו שואלים אותך מכבודך והשבתי להם כל הדברים אשר הם טובים לכבודך וכי הייתי מקלל המלשינים בפני כל הגדולים ונחמתי אני ואמרתי לך דניאל הנו אני באתי בעבור אהבת השם ועבודתו ובעבור אהבת ישראל ובעבור ירושלים עיר הקדש ולא באתי ממזרח למערב כי אם בעבור זה ובאתי ברומא ולא ראיתי אדם מהיהודים בגליל הזה כי אם אותך טוב וישר וירא אלהים וראוי לך להיות בזאת המצוה ותקנה לך שם טוב ולבניך לפני כל ישראל:

ואמר אלי דניאל הנזכר לא תשמע דבר אשר יאמרו אליך המלשינים כי לבעבור נסותך הם באים לבטל דבריך ואני אשתדל ולא אלך בארצי עד אשר אקבל לך מהאפיפזיר כל המכתבים שאתה מבקש ואדריך אותך בדרך ישרה וכן הלך דניאל הנו בביתו ותוך ימים מועטים קבל המכתבים מאת האפיפזיר. ושלחתי את חיים ומתתיהו משרתי עם דניאל לפני האפיפזיר והסופרים קבלו הכתבים ונתנו אותם אלי:

ובלילה ההוא באו יהודים רבים בביתי כדי לשמוע עמי יען כי קבלתי הכתבים ובביתי מלשינים מרגלים ואין אני יודע בהם. ובאו לפני ארבעה נכבדים מראשי קהל מרומא הרב ד' עובדיה מסופרנו¹ ור' יהודה הרופא אסקל² ושנים אחרים ורצו לכתוב את הבריוס שעשה אלי האפיפזיר ולהעתיקם בעבור יעשו אותם זכרון כדי לשמוח בהם וכעסתי עמהם כעס גדול בלילה ההוא ולא כעסתי עמהם כי אם שאמרו לי כי הם מרגלים למען יפסידו דבריך וילכו לפני הסופרים באלו הדברים ונתנו את לבי מחשבות וטרדות רבות והלכו ממני ה' ראשים והם היו מצטערים צער גדול וגם אני לקחתי אני צער מפניהם. ונצטערתי עליהם אשר חזרו ריקם. ואחרי כן כעסתי עם המלשין שהלשין אותם אלי ואמרתי אליו הכל גרמת וביום השני תפשו את האנשים הארבעה אשר באו אלי את הסופרים מהאפיפזיר. ותכף כששמעתי שהם היו תפושים שלחתי בעד הסופר שתפש³ אותם אל ביתי ודברתי עמו אם לא תוציא אותם בזאת הלילה אלך לפני האפיפזיר ואוציא אותם על כרחך ואם תרצה להיות לי אהוב תלך להוציאם עתה. וכן הולך הסופר ההוא והוציא אותם מבית הסוהר וכל אותם היהודים שהם היו תפושים הם היו לי³ יותר אוהבים אותי³ מכל אנשי קר רומא:

ואחרי כן קרא האפיפזיר דניאל מפיסא ודבר עמו בעדי ובעבור אם אני רוצה ללכת כי הוא נותן אלי רשות וצוה אותו כי אלך לפניו ב'ח שעות בכך ימים לחדש אדר הראשון. והלכתי אני ור' דניאל הנו לפניו ועמדתי עמו כמו ב' שעות ודבר אלי איך אני עשיתי לך כתב אל מלך פיטרי גואן וכתבתי גם למלך פורטוגל וכתבתי אל כל הנוצרים שחלך בהם כי הם יהיו בעורך ויכבדו אותך בעבור אהבת השם ואהבתי ואמר אלי האפיפזיר תהיה חזק ואמן ולא תירא כי אלהים עמך ואמרתי אליו אין בפני כי אם הקב"ה ואתה והנני

¹ So MS.² MS. שתפשו.³ So MS.

מוכן למצותיך כל ימי חיי וגם המלך יוסף אחי וכל בני עמינו מוכנים אליך. וצוה האפיפיור יתנו לי סימן ומגן למען יוכל להראותו אל המלך יוסף אחי וכן נתנו אותו אלי ואני בפני האפיפיור ונתן אותה האפיפיור ליד דניאל ודניאל הנן נתנה אותו ליד בפני האפיפיור ואמר אלי האפיפיור תראה אל המלך יוסף אחיך זה המגן שלי וכן נתן אלי מאה דוק זהב ולא רציתי לקחת ולקבל המעות ההם כי אם בכח ואמר אלי תקחם בעבור משרתיך ויצאתי מאת פני האפיפיור אל ביתי בשלום ובשמחה ובטוב לבב:

והלכתי אל דון מיקיל אינבשדור ממלך פורטוגל אל ביתו כדי לקבל בטחון ממנו בדרך ואמרתי לו אני ודניאל תכתוב לי בטחון בדרך ואמר אלי אם תרצה ללכת בפיסא אני אכתוב ואשלח אליך הבטחון בפיסא כי הם יבואו עמך עד פורטוגאל אל המלך משם ולא רצה לכתוב אלי כי עשה כל זה בתחבולה ואמרתי לדניאל כי הוא רשע עושה עמי רעה גדולה שבאתי אליו בעד הבטחון בשבוע הראשון ועשה אלי תחבולה ושלח אלי אלך לביתי והלכתי אל ביתו ואמרו לי המשרתים לי איך הוא בבית האפיפיור ודניאל ומשרתי בפני ושלחתי בבית האפיפיור לראות אם הוא שם. והשיבו אלי כי איננו שם בבית האפיפיור. ואמרו לי משרתי איך הוא בפני הראטריאו² ושלחתי לראות אם הוא שם ולא ראוהו ואחרי כן הלך דניאל הנל בביתו מפני העכוב שהיה לו עסקים ואמר אלי תעמוד הנה ותמתין אותו עד שיבא ותשלח בעדי כי אני אבא תכף ואני עמרתי בביתו מן חצי יום עד הלילה ובא אחך ושלחתי בעד דניאל וכעסתי עם דון מיקיל כעס גדול ורציתי לתת אליו בחרב שלו וחזק בי ובזרועותי דניאל ולא הניחני לעשות ולא הכיתיהו:

אחרי כן יצאתי³ מפניו ואני כעוס במאד ותלכתי לביתי הלילה ההוא ושמע האפיפיור כל אלה הדברים ואמר לדון מיקיל איך הוא יודע על מה כעס עליך האינבשדור יהודי בעבור הבטחון שלא כתבת אליו ואמר לו תכתוב אליו הבטחון על כל פנים כי כן כתבתי אני אל המלך מפורטוגאל ולא שמע לקול האפיפיור ויצא⁴ מרומא והלך לצוד ועמד שבוע אחד וחזר:

אחר כן בלילה בתמשה עשר לחדש אדר שני הלכתי אני ודניאל מפיסא וכל משרתי ושאלתי ממנו הבטחון ואמר אלי איך ישלחנו אחרי בפיסא על כל פנים והאמנתי לדבריו והלכתי לביתי ודניאל בא עמי בביתי ואמרתי לדניאל איך רצוני לצאת מרומא למחר על כל פנים בחצי חדש כאשר יצאו אבותינו ממצרים ולא אעמוד יותר ברומא בשום פנים כי הסכמתי בלבי ללכת למחר עכף וקראתי המשרתים לפני אותם אשר נדרו לבא עמי ובפני חיים ומתתיהו ושמחה והחזן וכי החזן שאל ממני רשות ומחילה שבוע אחת

¹ MS. אליך.² So MS.³ MS. יצאתי.⁴ MS. ויוצא.

✧ ספור דוד הראובני ✧

קודם וכן נתתי אליו רשות ומחילה בשבוע הראשון. והו' משרתי לא שאלו אלי לא מחילה ולא רשות היינו האחרים ובכל יום היו מדברים עמי כי היו ברצונם לבא עמי על כל פנים וכל אחד מהם ילשין על חבירו אלי בסתר ואין ביניהם אהבה עד אשר הגיעני¹ בדרך וכל אחד מהם אמרו אלי לא אוכל לבא ועמדתי ברומא עד חצי היום בחמשה עשר באדר לסדר ענייני ולראות ולבקש מי שיבא עמי ור' דניאל עמי ויש שנים משרתים אחד שמו ר' רפאל כהן הוא היה מננן בביתי מן היום שהגעתי ברומא והוא נבחר ואיש מלחמה והם שונאים אותו משרתי ומלשינים אותו אלי כי הוא רשע ולא רציתי שיעמוד בביתי מפני המלשינים עד אשר היה לי ללכת ואמר אלי רפאל הכהן איך אמרתי אליך כי לא ילך עמך בכל הדרך שתלך בה כי אם אותי ונדר אלי כי הוא יבא עמי:

והשני שמו יוסף הלוי והוא חזק כמו רפאל הכהן ויותר וכי הוא היה משרת אותי מיום שהגעתי ברומא ומפני המלשינים שהלשינו אותו אלי כי הוא רשע לא רציתי שיעמוד בביתי עד זה היום אשר הייתי על הדרך ונדר אלי שהוא יבא עמדי ונתתי לכל אחד מהם ברומא חמשה דוקט למען יסירו כל עסקים שלהם² ובא אלי השלישי משרת ששמו היה ניסים והוא מדבר בלשון ערב והיה משרת אותי מן בית כמר' יוסף צרפתי עד היום והיה איש נכבד ויש לו אשה ובנים קטנים ואמרתי לו אינו ראוי שתבא עמי ויש אליך בנים קטנים והמצוה גדולה לשרת ולפרנס בניך ונדר אלי ר' דניאל כי הוא יתן אלי משרתים וגם נתן לי ברומא שליש והוא בית טוביה הרשע:

ואחרי כן נסעתי מרומא בחצי היום בחמשה עשר באדר כמו שנכנסתי בחצי היום ברומא בחמשה עשר באדר ונמצא שעמדתי ברומא שנה תמימה מחצי היום עד חצי היום בטו' לחדש אדר ובאו היהודים ברומא ללוות אותי בשלשים סוסים חמשה מילין. ומצאתי ברנצלקן חיל מאת המלך צרפת כמו חק סוסים ועשו לנו כבוד גדול הל' עד שהגעתי בויתריבו בבית ר' יוסף כהן ומשרתי בפני רפאל הכהן ויוסף הלוי וטוביה וגם ר' דניאל שלח עמי יואב ור' דניאל עמד ברומא אחרי ועכב שם וצוה יואב הנזכר שילך עמי בפיסא בבית ר' יחיאל מפיסא ואחר כך אמר לבא אחרינו ועמדנו בויתריבו בבית ר' יוסף הכהן והוא יהודי נכבד ויש לו בנים קטנים ואמו זל ועשו אלי כל הצריך ובאו אלי היהודים בויתריבו ויש ביניהם מחלוקות וקטטות ושנאת חנם עד אשר עשיתי שלום ביניהם בדברי הטובים אשר אמרתי להם ועשו שלום יחד. ואחרי שלח בעדי הנראן מישטרי מרודאס ובא עמי לפני ר' יחיאל ור' משה ודברתי עמו הרבה במאוד מאד והוא איש זקן ונכבד ואחרי כן נסעתי מויתריבו ובאו ללוות אותי כמו עשרה סוסים ועמדנו בבולסינאה ביום השבת בבית ר' יוסף הנז' זל ואשתו הראשונה מתה עליו ויש לו ממנה בן גדול ונכבד ונשא אשה אלמנה

¹ היגעני. MS.² שבהם. MS.

ויש לו בן ממנה והוא עשיר ועמדרו בביתו עד יום ראשון ועשה לנו כבוד גדול יותר מן הראוי וכן נסענו ביום ראשון והלכנו בסיינה והגענו בבית הנכבד ישמעאל מריאטה יצו וישמעאל איננו בבית כי היה בעיר ואח"כ בא והכניס אותנו בתוך חדר גדול בביתו וסידר לי מטה וחדר אחד ויש לו דירה גדולה והוא עשיר גדול ואמרתי לו מה תרצה ירושלם או תחפוץ לעמוד במקומך והשיב אין לי חפץ בירושלים ואין לי לא רצון ולא חשק כי אם בסיינא ותמתי עליז תמיה[ה] גדולה מן דבריו ומאת העושר אשר נתן לו אלקים לא יוכל לעשות מצוה לעבוד את יי כי הוא איש לא ישבע מהעושר ואוהב כסף לא ישבע כסף ונדר אלי כי הוא יעשה אלי חסד בעבור המשרתים ונחם אחרי כן ולא רצה לקנות שם טוב לפני כל ישראל ולא עשה שום דבר מכל אשר נדר:

ונסעתי מסיינא¹ ביום השני והגעתי בפיסא בבית ר' יחיאל וזכרנו לאלף אלפי ברכות הוא ואמו וקנינתו מרת שרה תמא כי הוא כמלאך אלהים חכם בתורה ובתלמוד ועניו וחסיד ובעל צדקה ונפשו דבקה בירושלים עיר הקדש וביתו פתוחה לכל עניי ישראל ולכל הבאים אל ביתו אוכלי אוכלים על שולחנו וצדקות יתן בכל יום לעניים הוא יתן בידו ואמה תתן בידה וגם הזקנה החשובה מרת שרה תמא תתן בידה וראיתי בעיני את כל מעש[י]הם הטובים כי הם אנשי חסד ואמת וראיתי יותר במעשיהם יותר מכל מה שראיתי בגליל האיטליא ועמדתי בביתם שבעה חדשים אני ומשרתי הי[י]נו רפאל הכהן ויוסף הלוי [וטוביה] ועמדו עמי בבית ר' יחיאל מפיסא כמו חדש וחצי:

ואחר כך שלחתי אותם ברומא לאחור בעבור לשון הרע ומפני טוביה שעשה קטטה ומריבה עמם ורצו להרוג אותם בבית ר' יחיאל הנז' וכעסתי עליהם והם אוהבים אותי והיו מקבלים כל אשר דברתי אליהם והיו שומעים לקולי ומכבדים אותי ובטלתי רצוני מפני רצונם ומפני רצון אחרים. ושלחתי אותם והם היו רוצים לבא עמי בכל הדרך אשר אלך בה והיו אמת וטוביה הנז' היה מבשלי ובעבור אהבת ר' דניאל מפיסא כי הוא נתן אותו אלי והוא היה משרת אותי בביתי ואמר אלי ר' דניאל הנזכר כי זה טוביה משרת אותך עד פורטוגאל ודון מיקיל הרשע לא שלח אלי הבטחון כאשר נדר אלי לשלחו² ושלחתי ברומא א זקן שמו אהרן שבא עמי מרומא והיה רצה לבא עמי אל פורטוגאל כי יש לו אחים וקרובים בטאווילה³ ושלחתי אותו אל דון מיקיל יתן לי הבטחון ור' דניאל אחר שהגיע בפיסא לפני זל הוא אשר אמר ושלח אהרן ברומא וכן שלחתי אותו וחזר בחדש אחר ולא הביא לי הבטחון מדון מיקיל כי אם כתבים אמר לי בהם איך המלך אינו רוצה שתלך בפורטוגאל זאת השנה והוא שקר וכזב כי המלך לא כתב לו מאומה מזה ולקחתי צער גדול בעבור זה ועמדתי בינון בבית ר' יחיאל מפיסא וסדרו לי חדר ומטה יפה בראש הדירה ויש חדרים

¹ So MS.² לשולחו. MS.³ So MS. throughout.

✧ ספור דוד הראובני ✧

הרבה בראש הדירה והיא דירה גדולה ליי מאד ויבואו אלי שרים גדולים לראותי בבית
 ו' יחיאל והתעניתי ששה פעמים ו' ימים ולילות לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי וגם
 התעניתי ו' ימים ו' ימים ו' לילות והם נותנים אלי מכל מיני מאכל ובשמים ושושנים
 ומים מדודאים ומפרנסים אותי בכל מעדני עולם ומינים הרבה אי איפשר להאמר ואם ו'
 יחיאל הנזכר ושמה מ' לאוורה תמא היתה משרתת אותי בכל דבר וגם את אמה המפוארה
 מרת שרה תמא עשתה עמי חסד ואמת ונתנה אלי ד[ו]רונות גדולות היא ובתה וגם ו' יחיאל
 הנזכר נתן אלי דורונות ובגדי משי ונתנו מעות לכל משרתים שלי:

וביום התעניות הגדולות היו באים לפני בכבוד בבית ו' יחיאל ואשתו ושמה דיאמנט
 תמא גברתה¹ מ' אשר משלם מוויניציאה וחבא לפני מ' שרה ובתה מ' לאווראה ובחורות
 אחרות והיו מרקדות בחדר אשר בו ואמרו לי בעבור כבודך ובעבור ילך ממך היגון ותהיה
 שמח מפני התעניות אנחנו באות. והן שאלו אותי יש לך תענוג בקול הכנור והרקוד אשר
 בפניך. והשבתי להן¹ בטוב תעשו עמי והקב' יורע במחשבות לבי כי לבי דבק בהקב'ה
 ביום ובלילה ואין אני רוצה לשמוע קול כנור ועוגב ושמחות ובאו אלי בחצוצרות בפיסא
 הגנים ונקבצו גנים רבים בבית ו' יחיאל מפיסא והם תוקעים בחצוצרות והיו עושי שירים
 גדולים כדי לקבל מעות וגם כשעמדתי ברומא באו אלי פעמים רבים בחצוצרות מהאפיפיור
 כדי לקבל מעות וגם בוטיטרכו ובבולסניא באו אלי בעלי הצוצרות ובכל הדרך מרומא עד
 פיסא היו באים אלי וטוביה היה תוקע בחצוצרות ועמדתי בבית ו' יחיאל הגז מפיסא
 בחדר העליון חדר יפה ויש לי דוד הרומאני שבא עמי מרומא עם רפאל ועם יוסף הלוי
 בחבורתם וטוביה כי הם ו' שבאו עמי מרומא. ודוד הרומאני בא על רגליו מרומא וכל
 האחרים על סוסים ולא שאל ממני לא מעות ולא בגדים ואני נתתי אליו משמרת הבגדים
 שלי ומשמרת המעות והוא היה נאמן וירא אלקים. ואהבתי אותו אהבה גדולה יותר מכל
 המשרתים אשר שרתו אותי ועמד עמי בפיסא עד אשר נסעה הספינה אשר אני הייתי
 רוצה ללכת בפורטונאל וגם כתבתי כתב אל המלך מפורטונאל אל יד נלח אחד אנוס והוא
 היה אהובי וכתב הכתב ההוא ו' יחיאל מפיסא ונתתיו ביד האנוס הגז וצויתי אותו שיתנהו
 ביד המלך ונדר אלי כי כן הוא יעשה בכל כחו והוא הלך בספינה ההיא ואני עמדתי
 בפיסא כי עכב אותי דון מיקיל אינבאשדור ודוד הרומאני ראה זה. העכוב שלא הייתי
 יכול² ללכת בשנה הזאת ואמר אלי תתן אלי רשות שאלך ברומא לראות אמי ואחר אשוב
 ונדר אלי אם ישמע בספינה שאני הולך בה שתכף יחזור אלי ונתתיו לו רשות והלך לפני
 ו' דניאל מפיסא בפלוריינצה ונתן לו ו' דניאל הנזכר ו' דוק בעבור הוצאות הדרך וכן נתן
 ו' דניאל הגז אל יוסף ואל רפאל שבאו עמי מרומא יב דוק זהב. ואני עמדתי בפיסא

¹ So MS.² MS. יוכל.

אחרי לבתם בבית ד' יחיאל מפיסא ולא היה לי משרת אחר כי אם טוביה ויש לי יחיאל משרתים הרבה, ואמר אלי אל ת[י]רא ואל תחת שכל משרתי ישרתו אותך וגם אנחנו. ובכל יום בא לראותי ד' יחיאל הנזכר ז' או ד' פעמים אל החדר העליון אשר הייתי שוכן בו. ואני הייתי הולך עמם בבית הכנסת להתפלל שחרית מנחה וערבית והיהודים האחרים אשר היו בפיסא כולם היו עניים אלהים יחנם וירחם עליהם:

ואחרי כן בא אחי¹ ממרת שרה הזקנה תמא שמו היה ד' שבתאי יצו ובא מארץ התוגר לראות אחותו ולקבל ממנה מעות והוא היה רופא חכם ונכבד ועמד עמנו בפיסא בבית ד' יחיאל והיה לו משרת אחד ושמו יעקב שבא עמו מארץ התוגר והיה [יודע] לדבר בלשון ערב ובלשון לעז ואמרה אלי מר שרה הזקנה אם תרצה זה המשרת של אחי יבא לשרת אותך ידעתי אני שהוא ישרת אותך בטוב יותר מן המשרתים שלך, וגם ד' יחיאל אמר לי כל זה ואמרתי להם איך אני יודע בטבעם כי הם יגבנו דעתי ויקבלו ממני בגדים ומעות וילכו לדרכם, ובא אלי ד' שבתאי הנזכר ואמר אלי כי זה נכבד ומשרת טוב אם תרצה בו אני אניחנו אליך ושרת אותך ואם לא תרצה בו אני רוצה שיבא עמי בדרך שאלך בו כי אני בלא משרתים: ואחר כך קראתי אותו ואמרתי אליו תשרת אותי ותלך עמי בכל הדרך אשר אלך בה והשיב לי הן, ואז לקחתי לו בגדים חדשים ושרת אותי והוא היה יודע בלשון ערב ובלשון הקרש והוא פחז² וסורר ומורה ושנאוהו בעלי הבית מפני טוביה כי הוא היה מלשין עליו בדברים אמתיים, וטוביה עשה עמי בפיסא קטטה גדולה ולא היה רוצה טוביה שיבא עמי חבר אחר זולתו, ואחז הלכנו בפרדס של ד' יחיאל ובא ד' יחיאל הוא ואשתו תמא ואמו והגענו בפרדס בדירה גדולה ויש בה חדרים הרבה ובכל חדר היה בו מטות ושולחנות ויש הר גדול למעלה מהפרדס מלא זתים קרוב לדירה ויש נהר גדול מן ראש ההר שילך בפיסא עד ים הגדול והספינה הולכת קרוב אל דירת ד' יחיאל להוליך עצים בפיסא בביתו מן הפרדס, ואנחנו באנו בספינה מפיסא עד הפרדס ופעם אחרת באנו על הסוסים וטוביה עמד על יעקב משרתי בפרדס ורצה להרוג אותו, ואשת ד' יחיאל היתה מנגנת בכנור ובאו שרים רבים אל הפרדס ההוא, ובדירה ההיא עמדנו שנים ימים וחזרנו בפיסא וד' שבתאי הלך לדרכו בתוגרמה ויעקב החבר שלו עמד עמי והיה בטענות וקטטות עם טוביה * בכל יום³ ולא קבלתי עליו מטוביה דבר רע עד שבא הוא ואם ד' יחיאל והוציא המצה מפסח מתחת המטה אשר היה ישן בו, והראה לי זה הדבר ואמר אלי אין מצה בשולחן שיוכל לאכול כי הוא מטמין ושנאו אותו כל בני הבית בעבור זה ואמר לי ד' יחיאל וגם שרה זקנתו תשלח זה המשרת כי איננו ראוים לשרת אותך וכי הוא חרפה לך לשבת בביתך⁴ וכן שמעתי לדבריהם, ושלחתי אותו ואני נתתי אליו בגדים בעד ח' דוק

¹ MS. אחי.² MS. פחז.³ In MS. after עמי, I. 25.⁴ MS. בביתך.

✧ ספור דוד הראובני ✧

וסדר לתפלה וקנתי לו חרב ושלחתיהו לפני¹ דניאל בפלוריצה ועמד בבית דניאל * ויש לו דניאל משרתים יודעים מוסר וטבע הארץ² והם מסדרים השולחן בבית דניאל ואמרו לי כי יעקב משרתי היה עומד בבית דניאל לסעוד בשולחן לפניו ודניאל הנזכר ראה כי מעשיו רעים ואין לו דרך ארץ ועומד בביתו יעקב הנזכר כמו ח' ימים כי אני כתבתי לו דניאל יעמוד עמו בבית מפני הקטטה אשר היתה בינו ובין טוביה וכתבתי אליו אם יש שם משרת אחד יבא אלי לשרתני אני אשלח זה יעקב לדרכו ושאל לו דניאל הצאות ללכת במחנה ובכל יום היה אוכל על שולחנו והיה הולך אחרי כן לאכול במחנה. ואחרי כן נתן לו דניאל ב' דוקט ואומר לו תלך לדרכך כי אני רוצה שחשרת דוד וגם גנב בגד מר דניאל היה שוה ח' דוק והולך לו ואני לקחתי צער כי אין בפני שום איש שישרתני כי אם טוביה והיה עם ד' יחיאל מפיסא בח[ו]ר שמו עמנואל והיה עומד עמו בחנות והוא בחור נכבד ונאמן וירא אלהים ושרת אותי והיה תם וישר. והלכנו במגדל אחד אני וד' יחיאל בתועבה אחת ויש שם מגדל גדול ועלינו בראש המגדל וראיתי שלש תועבות יש בהם צורות אי אפשר אדם לדבר. ואחרי כן חזרנו בבית ועמדנו ימים מועטים והלכנו בפרדס על הסוסים ובא דניאל מפלוריצה אלי אל הפרדס אל הדירה ההיא:

ואחרי כן חזר דניאל וד' יחיאל מפיסא בהיות שהיה להם עסקים ואנחנו עמדנו בפרדס עד יום השני וחזרנו בפיסא וחזר דניאל הנזכר בפלוריצה וד' יחיאל עמד ימים מעטים ואמר איך היה רוצה ללכת לפני דניאל בפלוריצה כי היה לו לקבל ממנו ד' אלפים דוקאט וכן הלך בשלום ועמד ב' חדשים וחזר בפיסא וד' יחיאל הנזכר כתב ספר תורה בידו ואני הייתי בפיסא וברכתי בספר תורה ההוא אשר כתב בידו שבתות הרבה והיה כתיבה יפה מאד:

ושלחה אלי *הסינורא מנאפולי³ תמא בעיר פיסא א' דגל משי יפה כתוב בו עשרת הדברות מזה ומוה ויש בו זהב אבל הוא זקן וגם שלחה אלי הסינורא הנזכר[ת] א' טורקא מזהב ללבוש עצמי לשמה זל מלבד ששלחה אלי בהיותי ברומא ז' פעמים מעות ושמעתי עליה איך היא מתענה כל היום וגם שמעתי את שמעה⁴ בהיותי באליכסאנדריו ובירושלים איך היתה פודה שבויים וכי פדתה יותר מאלף שבויים ותעשה צדקה לכל מי שישאל ממנה ברוכה תהיה ליי. ומרת שרה מפיסא תמא חשונה מאד זל וראיתי בעיני את מעשיה הטובים אי אפשר לספר והיא גם היא נתנה אלי חותם זהב ואמרה אלי תהיה זה לעד ביני וביניך ונתנה אלי גם כן ספר גדול מתהילים⁵ איוב משלי וחמש מגילות קלף וכתבה היא בידה בראש הספר ההוא עצה למען אעשנה ואזכיר את מעשיה ואמרה

¹ לפניו. MS.² In MS. after לפניו, l. 3.³ הסינורא מנאפולי. MS.⁴ שומעה. MS.⁵ So MS.

אלי בכתב ההיא אשר כתבה אל תכעס ואל תבהל, ונתנה אלי גם כן סדור מתפללות ואמרה אלי בזה תתפלל בו לאהבתי והיה לה נערה בתולה בת אחיה אשר הוא בירושלים ואותה הנערה היא חכמה ומשכלת והיא קוראה בעשרים וארבע ומתפללת ויש לה מוסר ויש לה מלמד שמו שלמה כהן והוא מעט חרש. ובח[ו]ר וחכם גדול והזקנה היא מלמדת אותה במוסר ובכלי חכמה ובתרבות טוב:

ובזמן אשר עמדתי בבית ד' יחיאל מפיסא היה איש אחד שמו ד' אליעזר מלמד מאת בן אחות ד' דניאל הנזכר ורצה זה ד' אליעזר לקחת זאת הנערה לו לאשה ושמה דבורה חמא ולא רצתה מרת שרה הזקנה לתת אותה אליו ואני שאלתי למה לא תנשא אותה עם זה הבחור והוא נכבד וחכם והשיבה לי אין ברצונה לתת אותה לשום אדם שבעולם עד שתלך בירושלים ולשם רצונה להשיאה והאלהים יתן אליה כאות נפשה הטוב וימלא משאלות לבה אמן:

ואחרי כן לימים מעטים שלח המלך פורטוגאל בעד דון מיקיל מרומא ושלח דון מיקיל דון מרטין אינבאשדור. ודון מרטין הנז' תכף שהגיע ברומא כתב אלי בפיסא איך המלך מפורטוגאל שמע עליך איך אתה באת לעבודתו והוא שמח וטוב לב לכן תתקן עצמך ותלך בואת הספינה ויש ספינה גדולה בליגורנה הולכת בפורטוגל והאקאפיטנייה² מהספינה ההיא מתעקב ברומא והיה לו עסקים עם האפיפיור ואני המתנתי עד אשר יבא הקאפיטניי ההוא ושלחתי בעד ד' דניאל מפיסא בפלורניצה ובא אלי בפיסא ונתיעצתי עמו ואמר אלי אין אני רוצה שתלך עם אלו הכתבים אשר שלח דון מארטין כי אם נשלח שליח אחד ברומא ויתן מכתבים אחרים דון מרטין ויכתוב גם כן את האפיפיור כתבים אחרים. וכן שלח ד' דניאל מפיסא ברומא אחד וכל ההוצאות היה עושה מכיסו הן בעד הסוסים הן בעד השלוחים וכל מה אשר נתן לי ואל משרתי וחזר ד' דניאל הנזכר בפלורניצה. ואז בא ד' יוסף הצרפתי מרומא בפלורניצה ולא רצה לבא אלי עד פיסא ותמהתי מאד הפלא ופלא יען כי הוא בני ובין האפיפיור היה מליץ פעם אחד והוא היה מניח את דברי שהייתי מדבר עמו והיה מדבר מעסקיו עם האפיפיור והלכתי אני והוא אל החשמן ודבר אתו נב' מדברי מעט וחזר לרבר אל החשמן מאת עסקיו והיה אומר אלי כי היה אוהב אותי ואני בתם לכבי אותו אהבתי יען עמדתי בביתו והיה מרבה בדברים מאד וביום אשר בא יוסף צרפתי בפלורניצה נתנו אלי כתב בפיסא הובא מרומא ואמר בכתב איך ד' אליהו יצא הסופר שלי נסגר בביתו ברומא יען בביתו המנפה ואשתו ובניו מתו ונצטערתי עליו צער גדול:

ואחרי כן בא דוד הרומאני משרתי מרומא והגיד לי הכל בבירור ובא אלי בפיסא בבית ד' יחיאל ושמתני בו שמחה גדולה במאד מאד ואז נתתי לו משמרת הבגדים והמעות שלי

¹ MS. ובעל.² So MS.

✧ ספור דוד הראובני ✧

וגם בא אלי בפיסא יוסף הלוי מרומא בבית ד' יחיאל ועמו היה משרת אחד ושמו וראנצישקו ועמדו עמי בבית ד' יחיאל ואני שלחתי את טוביה משרתי בפלוריצנצה במרצה אל ד' דניאל מפיסא כי יבא אלי מהרה תכף ראותו כתבי יען בא הראש מהספינה ורוצה ללכת במהרה ולא בא אלי לא ד' דניאל ולא טוביה בנ' ימים. ואת הזמן אשר עמדתי בבית ד' יחיאל מפיסא היה ד' חרשים פחות מעט אני וכל משרתי וד' יחיאל מכיסו עושה כל הצריך וכל ההוצאות לנו אי אפשר לחודיע ולספר את מעשיו הטובים אשר עשה עמנו וביום אשר הייתי קרוב ללכת אל דרכי נתן אלי ד' יחיאל עשרה דוק. ואחרי כן בא הראש מהספינה אלי ואמר אם תרצה לכא עמנו תדע בבירור איך אנחנו נוסעים ביום מחר עכ"פ ואנחנו תקננו וסדרנו אליך חדר יפה בספינה וכל הצריך אליך אנחנו נעשה בלב טוב בע"ה עד אשר תגיע בפורטוגל למלך. ואחר כל אלה הדברים הלך לדרכו הראש מהספינה וביום השני סדרתי כל כלי ושמתי אותם על הפרדות ושלחתי אותם בליגורנא ונסעתו אני וד' יחיאל וד' ראובן ובניו ואם ד' יחיאל היתה חולה על מטתה השם ירפאה. ויוסף הלוי ודוד הרומאני עמי ופראנצ'י[ש]קו המשרת אשר בא עם יוסף הלוי בא לו חולי¹ ולא ידעתי אם הוא מנגף או חולי אחר:

והגענו בכל כלינו בליגורנא והלכנו במחנה אחד ואני הייתי מתענה ואת הלילה השנית לנ' ימים והתעניות הגדולות אשר עשיתי בפיסא היה ששה פעמים ד' ימים ד' לילות וכל יום התענית ד' ימים ולילות ובוה המחנה שהיגענו בליגורנא היה לי דאגה וצער גדול בלבי בעבור כי טוב[י]ה הלך אל ד' דניאל ולא חזר אלי לא ד' דניאל ולא משרתי טוביה וראש הספינה בא אלי בזה הלילה ההוא ואמר אלי איך הם נוסעים למחר בהשבמה והלך ממני ותקנו לי מטה בזה המחנה בליגורנא וישנתי והם על הסעודה ד' יחיאל יצו וכל משרתי ומשרתי וכי ד' דניאל שלח אלי בחור אחד ושמו בן ציון מקוריין² ובא עמי בליגורנא והלכו אחר אכילתם כל אחד למטתו לישן עד חצי הלילה. והנה ד' דניאל מפיסא בא אלי בליגורנא ונסע מפלוריצנצה בבקר ההוא ובא בפיסא ולא ראה אותנו ואחר כך רדף אחרינו בליגורנא ובא לפני ואני הייתי ישן ודבר עמי ושמחתי שמחה גדולה בראותי אותו: ואחר כך הלך בחצי הלילה אל ראש מהספינה וחזר בבית וישנתי עד הבקר ובבקר בא אלי ד' דניאל ונתן לי מאת האפיפיור א נבאנו דמשקו אדום חדש ואת קופאה ווילוט שחור והנאבנו שחור כפול ירוק נתנם אלי בעדו ולשמו זל ונתן לי ד' דניאל הנזכר שלמה כהן מפראטו יבא עמי ונתן אלי יב דוקט ונתן גם כן לבן ציון דוק ולדוד הרומאני נתן דוקאט ולטוביה נתן דוק וליוסף הלוי נתן דוק למען יחזור ברומא ואני נתתי ליוסף הלוי ב דוק אחרים כדי שיחזור ברומא כי טוביה אמר אם תרצה שיוסף הלוי יבא עמך אני לא

¹ MS. חולה.² MS. מקוריין.

אבא עמך וטוביה היה מבשל וכן שלחתי אותו לרומא ובא הראש מהספינה אל הבית ואמר אלי אם יצטרך אליך שלש מאות או חמש דוקאט אני אתנם אליך עד אשר תניע לפני המלך ותחזירם¹ אלי ואני קניתי אליך כל הצריך מלחם ומבצים ומעופות: ואחרי כן נתן לי דניאל הנזקב דוק ואמר אלי תקח אלו בעבור אהבתי ולקחתי כל כלי והולכתי אותם בספינה גדולה וטוביה היה תוקע בחצוצרות ודניאל ודניאל על שפת הים ואנחנו בספינה הגדולה בחדר יפה והראש מהספינה אשר נדר לי כל אלה עכב בליגורנא ואמר לבא אחרינו ביבשה ואחר כך בא אלי בספינה הגדולה דניאל ודניאל ויחיאל ונכנסו בחדר שלי לראותי ועמדו עמי מעט ודברו אלי וחזרו אלי שלום והלכו לדרכם: ואני ודניאל ודניאל ודוד הרומאני וכן ציון נסענו מליגורנא עם רוח טוב תל יי ישמרנו סלה. והלכנו ברוח טוב בים הגדול דרך המערב למלך פורטוגאל והגענו סמוך לקאלצי מן מלכות קיסר ושלחתי טוביה לפני הדיין בכתב האפיפיור והלך טוביה אליו ושאל מאתו כי אנחנו נצא מהספינה אל המדינה ונעמוד יום אחד ונחזור ולא רצה הדיין וחזר אלי טוביה ואמר כי אנשי המדינה דברו אליו דברים רעים בפני הדיין. וכן הראש אשר הניח הראש שלנו מהספינה הלך במדינה ההיא וחזר לפני ואמר אלי הראש הנז' כי הדיין קורא אותו בפניו ובפני שרים גדולים מהמדינה והם בעצה אחת עליכם ואמרו איך המלך יהודי הולך למלך פורטוגאל והוא הקטן והם חושבים אנחנו הולכים נגד הקיסר והם אמרו לבא לתפוש אותך ויבקשו לך סוסים וישלחו אותך לפני הקיסר. ואני שמח בלבי מכל מה שעשה הקב"ה וחשבתי בלבי אם יבואו אנשים יתפשו אותי בכח כי הקב"ה שולח אותם לטובתי ולטובת² כל ישראל ואני חזק בשליחות עבודת יי ובמצותיו והמשרתים שלי מחיירים ומתפחדים ואני שמח לפנייהם ואמרתי להם לא ת[י]ראו ולא תפחדו. ואחרי כן בא אלי הראש מהספינה פעם אחרת ואמר אלי טוב תצאו מהספינה הזאת בספינה אחרת מהמלך פורטוגאל וכן יצאנו מהספינה ההיא בחצי הלילה והנחנו כל הכלים שלנו בחדר וסגרנו החדר ונכנסנו בספינה קטנה עד שהגענו בספינת³ מלך פורטוגאל. ונכנסנו בספינת⁴ המלך והראש מאותה הספינה ישן על מטתו ואחר ששמע שאנחנו באנו לפניו אל הספינה עמד ממטתו ונכנסנו לפניו אל החדר והראש לו כתב ממלך פורטוגאל. וראש הספינה שלנו מדבר עם ראש מספינת⁵ המלך באריכות מן דברי הדיינים והשרים אשר במדינה ההיא קאלצי. ואנחנו עמדנו בפניו עד אור הבקר ואחר כן הלכנו אל המדינה אלמריאה והלכנו שניהם הראשים לפני הדיינים והשרים ושלחתי טוביה משרתי עמם והלכנו למדינה ההיא וחזרו לפני ואמרו לי כי הדיינים והשרים עשו קטטה עם הראשים בעבור יתפשו אותנו: ואחרי כן בקש לנו הראש מהספינה תלך⁶ במאוילה ראש מלכות פורטוגאל ונתנו לנו

¹ MS. 'ותחזור'. ² MS. ולטובות. ³ MS. בספינה. ⁴ MS. מספינה. ⁵ So MS.

הכלים שלנו והביאו לנו מן הספינה הגדולה אל הספינה האחרת אשר למלך פורטוגאל ונתתי עָה דוֹק לבעל הספינה הראשונה בעד שכר טרחו והלך לו: ואנחנו עמדנו בספינת¹ המלך עד חצי הלילה לפני הראש ונבנסנו בספינה מלאה חטה הולכת בטאווילה בים והגענו על שפת הים סמוך לעיר טאווילה ושלחתי כתב האפיפיור וכתב המלך אל הדיין אשר בעיר טאווילה והוא דיין מאת המלך מפורטוגאל והלך טוביה משרתי עם הכתבים אל הדיין. ותקף חזר אלי עם שנים משרתים מהדיין ופרדה אחת טובה ונכנסו ובא אלי אל הספינה ויצאתי מהספינה אל היבשה ושמענו כל אנשי המדינה כי הגעתי אל שפת הים ומיד באו אלי שרים נוצרים ואנוסים סף ונשים ואני רכבתי על הפרדה והלכתי בשפת הים אל המדינה ההיא וכל הדרך מלא אנשים ונשים ולא יספר מרוב. והגענו במדינת טאווילה בבית אנוס אחד וסדרו הבית והמטות והשלחן והאנוס ההוא נכבד ואשתו נכבדת מאד והדיין מהמדינה בא אלי ושמח עלינו שמחה גדולה ואמר אלי כל מה תבקש הנני מוכן ומומן למצותיך ולעבודתך. ובכל יום בא אלי ב פעמים לראותי בביתי והדיין הנז כתב למלך כתב איך הגענו. לפנינו בטאווילה ואני כתבתי למלך פורטוגאל כתב אחד וגם שלחתי דוד הרומאני לפניו ועמדתי בבית האנוס ההוא לחכות תשובת המלך. ואת האנוס ההוא ואשתו היטיבו לנו טובות גדולות ולא רצו שנתציא שום פרוטה מכיסנו כי הם רוצים לעשות לנו ההוצאות מכל וכל מהאכילה ושתיה ועמדנו בביתם מ יום עד שהגיע השליח ממלך פורטוגאל אלי בטאווילה:

ובימים ההם בא גלח מארץ ספרד והיה מדבר עם ר שלמה ור שלמה כועס עם הגלח ההוא ואמרתי לר שלמה מה יש לך עם הגלח הזה והשיב לי הרשע ואמר כי לא יש מלך בישראל ולא לנו מזרע המלוכה והיה עומד לפני חלון גדול ואני קנאתי קנאה אלהים ועמדתי לפניו וזרקתיו מן החלון להארץ² לפני כל הגוים וכל הגוים היו מצחקים על הגלח ומתיראים לידברו³ נגדי ושמע הדיין הגדול ושמח שמחה גדולה בדבר הזה:

ואחרי שהגיע השליח אשר שלחתי אל המלך נתן אלי שנים מכתבים מאת המלך האחד כתב לי המלך שאלך לפניו בכבוד וכי הוא יעשה כל רצוני והשני כותב אל כל הדיינים אשר במלכותו כי הם יכבדו אותי וילוו אותי מן המדינה למדינה ויסדרו לי בית ושולחן וכסא ומנורה בכל הדרך שאלך בה. וכן השליח הנוכח נתן כתב שלישי אל הדיין מטאווילה אשר כתב אליו המלך ותקף בא אלי הדיין הנז בראות כתב המלך ואמר אלי תלך למחר לפני המלך כי אני סדרתי אליך כל אשר ציוני המלך כי המלך ציוני אתן לך ארבעה ראשים מבינים חזקים ואתן לך ה מאות דוק וסופר אחד מן סופרי המלך יעמוד על ההוצאה ואני אסדר הכל למחר בעבור הדרך ואסדר כל הסוסים ואתה תהיה מוכן לדרךך ביום מחר

¹ MS. בספינה.² So MS.³ MS. לי ידברי.

והראה אם יש לך עסקים במדינה תעשה היום למען תהיה מוכן ללכת למחר בלי עכוב. והלך הדיין מפני ובבקר נתנו אלי הסוסים ורכבתי אני וכל משרתי: ונסעתי מטאילה והדיין וכל שרי המדינה הגדולים וסופרי המלך יצאו מהמדינה ויצאו עמי רבים גדולים וקטנים לא יספרו מרוב ובאו עמנו חזק מהמדינה ב פרסאות וחזרו לדרכם. ואני הלכתי עם ב אנשים חשובים וסופר המלך אשר הוא על ההוצאות ומספר אנשים שבאו עמי מן מטאילה שלשים בדרכי¹ לפני המלך ובכל הדרך ילך הסופר מהמלך קודם אל המדינה ומדינה אל הדיינים שיסדרו לנו בית ושולחן וכסא ומנורה מאת צווי המלך. והגענו במדינה אחת ושמה בישה ובאו לפני הדיינים על הסוסים וכל השרים מהמדינה ההיא הגדולים אנוסים ונוצרים עם רב לקראתינו ולא יספר מרוב הקטנים עם הגדולים ובאו לפני לקראתי מהלך שלשה פרסאות וכשנקרב יותר למדינה ההיא באו יותר ויותר מאד אנשים ונשים וטף. והגענו במדינה ההיא ונכנסנו בבית אנוס אחד בית יפה ובאו כל הדיינים לפני וכל אנשי המדינה באו אלי עד חצי הלילה אנוסים ונוצרים ועמדנו בואת הלילה בבית ההוא ונכנסנו ביום השני ונסענו ממדינת בישא ובאו עמי ללוותי הדיינים וכל שרי המדינה ואנשים רבים ולוו אותי מהלך ב פרסאות. והגענו במדינה גדולה שמה איבראה² ביום הששי בערב שבת ובאו הדיינים לפני ב פרסאות קודם שאנכם במדינה ועמכם עמים רבים ונכנסנו³ במדינה והיא מדינה גדולה ויש בה דירת המלך וגם קהלות אנוסים רבים ונכבדים ונכנסנו בבית אנוס אחד. ובכל מדינה הנעתי בו יבאו אנוסים קטנים וגדולים נשים ואנשים וינשקו את ידי לפני הנוצרים ולוקחים כעס על האנוסים בעד נשיקת ידי ועשו דרשות על זה הדבר ואמרו עשו לו כבוד גדול ולא תנשקו ידו כי אם יד המלך פור[טונאל] לברו ויש מחזק את לבם כי הם מאמינים בי אמונה שלמה כמו שהאמינו ישראל במשה רבינו עה. ואני אומר להם בכל מקום אשר נניע בו כי אני בן המלך שלמה ולא באתי לכם לא באות ולא במופת ולא בדרך קבלה כי אם בעל מלחמה אני מנעורי ועד עתה ובאתי לעזור ולעזרת⁴ המלך ולעזרתכם ונראה איך תהיה הדרך אשר השם ידריכני בה אל ארץ ישראל ואני עמדתי בבית ההוא יום שבת ויום ראשון: ונכנסתי ביום השני מן איביריה ובאו הדיינים לפני ללוותי ושרים רבים ונכבדים ואנשים רבים לא יספרו מרוב ובאו עמנו שנים פרסאות וחזרו דרכם למדינה. וקודם שיצאתי מהמדינה ההיא יצא טוביה משרתי שר האופים שלי ועשה קטטה בשוק עם הנוצרים וחרבו שלופה בידו ורצו להרוג אותו ובאו לפני ובעבור כבודי מחלו לו ועשיתי שלום ביניהם. ובמטאילה עשה קטטות רבות עם הגוים וכעסתי עליו כעס גדול וגרם לי הוצאות גדולות וכל אחד מן המשרתים קבלו כל אחד מהם ל דוק מיד שלמה בהן מלבד אשר קבלו מיד דניאל מפיסא ולבד

¹ בדרט. MS. ² איביראה. MS. ³ ונכנס בו. MS. ⁴ ולעזרה. MS.

❖ ספור דוד הראובני ❖

אותם אשר נתנו אלי האנוסים ברשותי להם. ועם כל משרתי היה עושה זה טוביה מריבה ולוקח הוא מהם כל מה שנתתי להם ובכל הדרך אשר הדרכתי בה האנוסים יבואו אלי מכל צד ומכל פנה וילוו אותי ויתנו לי דורונות וגם מן חסידי הנוצרים עד שהגעתי קרוב אל המלך פורטוגאל ב פרסאות והיה עומד המלך באלמארינה כי ברח הנגף אשר היה בלשבונה וכתבתי למלך איך אני הגעתי במקום פלוני ואעמוד במקומי עד שתודיענו הדרך אשר תדריך כבודך ושלחתי זקן אחד נוצרי נכבד לפני המלך וגם הסופר מאת המלך אשר בא עמי מן טאוילה אשר הוא על ההוצאות הלך גם לפני המלך:

ואחרי כן חזרו אלי ואמרו לי כי המלך קרא לפני[1] בעל העצה שלו ונתיעצו לפניו על זה הדבר זה אומר בכה וזה אומר בכה. מהם אומרים תעשה לו כבוד ותשלח לפניו כל השרים נכבדים וילוו אותו כי הוא בא מארץ מרחק לבקשותך¹ ולעבודתך. ודון מיקיל האוייב שלי מרומא עד הנה כי רציתי להרונג אותו ברומא בחרב והוא היה עומד לפני המלך וכי היה משנה למלך וכי הוא היה בעל הסוד מהמלך והוא היה מדבר כנגדי לפני המלך ולפני השלוחים אשר שלחתי לפני המלך וכי הם חוקרים הסופר ואומרים אם האנוסים עשו לי כבוד יותר מן הנוצרים והשיב הסופר כי הם מכבדים אותי² כבוד גדול ומנשקים אותי בידיהם ונשיהם ובניהם ובנותיהם בכל הדרך אשר הלכתי ודרכתי בה ואז אמר דון מיקיל למלך וליועציו הלא אמרתי לך כי בא להחרیب מלכותך ולהחזיר האנוסים יהודים ואם תשלח לפניו שרים שלך שילוו אותו יצאו כל האנוסים לפניו הם ונשיהם ובניהם ובנותיהם וילוו אותו ויעצו עצה על הנוצרים ביניהם ויחזרו יהודים. כל אלה הדברים דבר הרשע דון מיקיל לפני המלך ובפני יועציו ובפני הזקן אשר שלחתי לפני המלך ובפני הסופר שבא עמי והגיד לי זה הזקן זה הדבר ושלח המלך לבעלי עצה שלו ושאל להם מה נשיב למלך יהודי ואמרו לו תשיב איך הזקנה שלך מתה וכי אתה אבל בזה הזמן ולא תוכל לעשות לו כבוד בזאת השנה מפני המנהג שלנו וכי הנני מוכן למצותו ואעשה לו כבוד לכשיגיע לפני. ובזה הזמן אני מבקש ממנו מחילה וכפרה וכי הוא יבא לפני היינו האינבאשדור עם משרתיו ומשרתי והאנשים אשר באו עמו מטאוילה: ואחר ששמעתי דבר המלך ויועציו ודברי שריו אז רכבתי על הסוסים שלי והלכתי לפני המלך עם כל משרתי ועם האנשים אשר באו עמי והוא והיו לפני כמו חמשים איש וטו סוסים מלבד הפרדות שהיו נושאים את כלי:

והגעתי באלמרינו לפני בית וחצר המלך ואני הייתי מתענה מן יום ראשון עד יום שנכנסתי לפני המלך דהיינו עד יום רביעי לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי ועמרתני לפני המלך וכל משרתי וכל אחד מהם חרבו על יריבו. ואמרתי למלך ולאשתו המלכה בפניו איך אני עיף ויגע מן הדרך וכי אני מתענה היום יום רביעי ולא אוכל דבר אליך זה היום אם

¹ So MS.² MS. אותו.

יִיטב בעיניך נלך היום לבית אשר סדרתי לי ולנו ואחֲכָּ יום אחר נדבר יחד אני ואתה ולא רצייתי לנשק ידו לא בביאותי ולא בציאותי מן הכעס אשר בלבי אשר גרם לי ולמלך מן מיקול הרשע. ואחר כך לקחתי רשות מהמלך והלכתי אל הבית בסנטירין בבית אנוס אחד אשר סדרו לי והיה בית גדול ובעל הבית רשע גמור ואשתו נכבדת עד מאד והיה בבית ההוא רלת אחרת יצא מהחדר אשר אנחנו בו ורואה בו הכל וסגר בעל הבית זאת הדלת ואחֲכָּ אמרו לי טוביה ובן ציון משרתי כי האנוס הרשע סגר הדלת עלינו ולא נוכל לזרוק מים ושום דבר. ועמדתי ממקומי לראות הדלת והוא סגור ונכנסתי ולקחתי גרן ושברתי המסגר ופתחתי להם הדלת ואחרי כן בא האנוס הרשע והתחנן לפני ואמר אלי איך הוא חטא בזה הפעם ובקש טחילה ממני ומחלתי לו בעד אשתו החסידה. ובא לפני אנוס והיה מדבר בלשון ערב והיה בא מהספינות המלך והמלך שולח אותו בכל שתי שנים פעם אחת אל ארץ השחורים ודבר אלי האנוס ההוא איך הוא הלך אחר איי הים במקום אחד חצי היום והיום הוא שעה אחת במקום ההוא. ועמד שם פעמים רבות וכי שם הר גדול והאש תוקד בהר ההוא יום ולילה וכל ההר עושה אש ועשן אל השמים. ובאי ההוא קרוב אל אותו ההר שלח המלך פורטוגל חזק את בני האנוסים הקטנים והניחם שם עד היום הוזה והם קרובים וסומכים אל משפחה אחת באיי הים שהם אוכלים בני אדם. והאנוס ההוא חכם באיסטרולוניאו וכל אנשי פורטוגל חכמים באיסטרולוניאו ובא לפני אחד מן ראשי ספינות מהמלך ואמר לי איך הוא הלך בראש מלכותנו מן פורמוס. וגם דבר כל זה אל המלך כי הוא עמד שם שנה אחת בימי אדוני אבי זל ושמע איך יש מלך על היהודים ושמו היה שלמה המלך עֵה כמו עשרים שנה שהלך בזה המקום והוא נכבד ואמר אל המלך דברים גדולים והמלך מפורטוגל אוהב אותו והיה חבר שלי בפורטוגל וגם אני אהבתי אותו ושאל ממני סימן אכתוב לו שמי למען יהיה זכרון ביני לבינו עד שתגיע השעה וכן עשיתי לו כתב ונתתיהו אליו והיה סוד זה הדבר ביני לבינו. והוא היה נוצרי גמור ואוהב כל היהודים ואני עמדתי בתענית ששה ימים ולילות וכל הנוצרים ואנוסים באים לראותי בזה הבית למקטן ועד גדול וכל עבדי המלך ושריו באים אלי בחצוצרות ובכינורות ובכל מיני עונג ביום ובלילה. וטוביה משרתי הרשע עושה קמטה עם אנוס אחד בא עמנו מטאווילה ואני הייתי אוהב אותו כמו אחד ממשרתי ויותר והם עומדים על השולחן לפניי ושלף טוביה החרב להורגו וברח לפניי האנוס אל החדר אשר אני עומד שם וסגר הדלת אחריו ועמד בפני האנוס ואחֲכָּ בא טוביה ושבר את הדלת ונכנס בחדרי וחרבו שלופה בידו ורצה להרוג האנוס בפני ולא שמע הרשע טוביה בקולי בקראי אליו ובצעקתי עליו ועמדתי עליו ולקחתי החרב מידו ורציתי להרגו וגם שלחתי האנוס שיקרא הדיינים מהעיר לפניי. ואחרי כן יצא טוביה מפני חוץ מהבית אל השוק ולקח עץ גדול בידו ומבקש האנוס ההוא בכל הרחובות ובכל השווקים וכל בני אדם משחקים על טוביה קטן

וגדול ואחרי כן ידע טוביה הרשע איך הדוינים באים אל ביתי והוא קרא המשרת שלי דוד רומאני וברחו שניהם בסמטריק ועברו הנהר ואחרי כן באו הדוינים לפני וכל הנוצרים והאנוסים היו מדברים על טוביה ועל שלשתם רעה ואומרים כי הם עושים כנגד הדין. ואחרי אמרתי לדין הגדול שישלח משרתיו וירדפו אחרי טוביה ודוד ויחזרו אותם לפני וכן רדפו אחריהם והשיגום והביאו אותם לפני ואמרתי אל הדוינים ישימו עליהם כלי ברזל ויוליכו אותם בבית הסוהר וכן עשו. וקודם הקטטה הזאת אשר עשה טוביה הוא דקר נוצרי אחד ממשרתי המלך באותו הבית וידע המלך הכל. ואחרי כן שלח לי המלך ביום הרביעי אחר שמנה ימים אשר הגעתי והלכתי לפניו אני והזקן שלמה בהן ובן ציון משרתים שלי והגעתי לפני המלך. והמלך קרא אנוס אחד רופא זקן שהיתה תורגמן ביני ובין המלך בלשון הקדש. והזקן ההוא היה רופא וחרש מעט וכשהיה מדבר עם המלך לפני היה מפחד ומתירא וכי שלמה בהן מפראמו הזקן היה חרש ואין המלך שומע לדבריו כי לשונו היתה משובשת ובן ציון הבחור הוא מדבר לפני המלך בטוב אבל הוא היה פחות. והמלך שאל אותי אני שמעתי עליך כי אתה מדבר בלשון ערב בטוב וכי יש לי שר משרת שלי והוא יודע לדבר בלשון ערב בטוב וישמע כל דבריו מראש ועד סוף ויגיד לי והמשרתים שלך וגם האנוס אין אני שומע דבריהם ולא ידברו אלי מכל אשר תדבר אלי הם חלק אחד מעשר דברים ולא טוב בעיני כי אם זה השר היוודע לשון ערב. ודון מיקיל היה בפני המלך ומדבר כנגדי לפני המלך ואני רואה ואין אני שומע והמשרתים שלי לא הנידו לי כי הוא דון מיקיל וכל אשר אדבר למלך בלשון הקדש יביט המלך אל דון מיקיל וידבר עמו ואמר למלך לא תשמע דבר אחד בלשון הקדש כי אם בלשון ערב. והמלך קרא לשר אשר הוא יודע לשון ערב ואמר המלך לשר ההוא תדבר עם זה האינבשדור בלשון ערב והתחיל לדבר עמי בלשון ערב והשבתי למלך בלשון הקדש אין רצוני לדבר עם זה הישמעאלי יען כי הם אויבים שלי וכי זה השר אשר לפניך הוא ישמעאלי ואני הכרתי לשונו כי הוא אביו ואמו ישמעאלים והשר ההוא מדבר עמי ואומר לא אני ולא אבי ואמי ישמעאלים כי אם נוצרים. והשר ההוא שהיה מדבר לשון ערב בא לו יראה ופחד ורעד לפני המלך מפני הרבר שדברתי לו בפני המלך. ודון מיקיל מדבר למלך כנגדי והמלך מביט אלי ואמר לי המלך אם תדבר בלשון ערב עם זה השר אעשה לך כל הדברים שאתה מבקש ואשמע ואדע ואעשה כל אשר צו אותך המלך יוסף אחיך והאפיפזיר מרומא וזה השר הוא משרת שלי ולא יחליף דבריו והוא נאמן בכל ביתי ויהיה תורגמן ביני וביניך. וכל זאת המחשבה היתה מדון מיקיל שהיה לפני המלך ואחרי כן דברתי בלשון ערב עם השר והוא מדבר עם המלך בכל אשר אני דובר אליו ונתתי ביד המלך כל המכתבים וקרא המלך המכתבים ונתן אותם ביד דון מיקיל ודברתי עם המלך בענין השליחות לפניו וספרתי לו את כל הדרך שהלכתי בה מן המדבר עד שהגעתי לפניו הכל בלשון ערבי. והשר הנזכר מדבר

למלך כטוב וגם אמרתי למלך הבקשת¹ המלך יוסף אחי מן מלכותו שואל ממך על ענין האומנים על כלי משחית ודון מיקיל מדבר כנגדי ולא קבל המלך דבר מדבריו והמלך שמח שמחה גדולה מדבריו ולבו היה טוב עמי ואמר המלך מאת יי יצא הדבר ואני מתרצה בזה הדבר וזאת תהיה בקשתי ויטיב² הדבר בעיניו ובעיני כל שריו:

ואחרי כן אמר המלך אלי תחזור מן סנטירין אל אלמארין שהוא מקום קרוב אלי וצוה המלך אל השר הזקן יסדר לי בית קרוב לבית המלך וכן עשה הזקן סדר לי בית גדול ובזה היום אשר אני מדבר לפני המלך שאל המלך אלי ואמר לי אתה תכיר דון מיקיל והשבתי אליו כי אני מכיר והוא עומד לפני ברומא לפני האפיפיור שנה תמימה. ואחרי כן אמר המלך אלי תראה ותביט שמי שהוא בפני הוא דון מיקיל. ואחרי כן הבטתי אליו והרגשתי וידעתי והכרתי אותו ואמרתי לו דברים קשים לפני המלך. והשבתי למלך לא ידעתי כי הוא דון מיקיל עד עתה יען היה מתנכר ואמרתי למלך אם תעשה הטוב והישר בעיני יי ובעיני המלך יוסף אחי ובעיני האפיפיור לא יהיה עומד ביני וביניך דון מיקיל יען כי הוא אויב ל³ ולך וכי אני באתי ממזרח למערב בעבור אהבתך וכי דון מיקיל רוצה לעכב אותי ברומא למען לא אבא לפניך וכעסתי עליו ברומא ורציתי להרגו בחרב שלו מפני שהוא עבד לך ורצה לעכבני שלא אבא. ואחרי כן נתבייש דון מיקיל בושה גדולה לפני המלך ולפני כל השרים והמלך אמר לי לא תקח על לבך כעס על זה כי אני רוצה לעשות לך כל אשר דברת ותלך בפעם זאת אל ביתיך¹ עד אשר אקרא אותך לפני ונדבר על כל עסקיך. ואחרי כן יצאתי מבית המלך ושלחתי כל אשר בביתי ממטות ומסדינין ומכל כלי הבית מסאנטירין אל הבית אשר סדרו לי באלמארין קרוב לבית המלך. וגם שלחתי אל בעל בית הסוהר יוציא בחוץ טוביה ודוד הרומאני משרתי וכן יצאו² ובאו לביתי בפני ומכרו הבגדים שלהם אל אלמארין מקום אשר עמד שם המלך ואמרתי להם תשובו מדרככם הרעים ותשובו בפני ותשרתו אותי ותהיו נכבדים ותשמעו לקולי ואתם באתם עמי מארצכם אל ארץ רחוקה ולא רציתי לעשות לכם צער ורעה כי אם אכבד אתכם וישמעו כל בני עמנו הכבוד אשר אכבד אתכם. והמלך שאל אותי במעשיהם הרעים והשבתי למלך כי הם בחורים ומחשבתם טובה ואני אהב אותם. וגם אמרתי להם מה רצונכם לעמוד עמי או אם תלכו והשיבו אלי תתן רשות נלך לארצינו ולא נעמוד עמך והשבתי להם [לא] אתן לכם רשות בשום פנים:

ואחרי כן נתתי להם מעות ובגדים ועמדו אתי כמו עשרה ימים והם עומדים ברשעתם בקטטה ביניהם ואנחנו בבית שסדר לנו המלך. והבית מלא אנשים נוצרים ואנוסים מבקר ועד ערב בכל יום ושולחן ערוך להם בבקר וצהרים ובערב והוצאות גדולות בערב ובעד

¹ So MS.² MS. יוצאו.

כל מי שיבא לפני ואלי מארץ מרחק אל הבית. ואחר כן דבר אלי טוביה האופה יום אחר יום תקנה לנו שפחה תהיה לעזרתי בתבשילין ותרתיין הבגדים ותהיה משמרת¹ כל כלי הבית וחשבו לי רחיצת הבגדים בכל שבוע חצי פרח יוציא שלמה הכהן הזקן ועל המים אשר ישתו בבית חצי פרח אחד מכלי המים אשר ישתו הסוסים: ואחז בא לפני אנוס אחד זקן ואמר אלי יש לי שפחה אחת ישמעאלית ואני רוצה למוכרה. ואמרתי לאנוס תביאה לפני מחר כי אני רוצה לראותה אותה וכן בא האנוס עם השפחה ביום השני וראיתי השפחה והיא בחורה ויפת תואר ויפת מראה והיא יודעת לשון ערב ודברתי עמה בפני האנוס ואמרתי להשפחה² תרצי אקנה אותך ותחזירי יהודית ואמרה אלי כן אעשה ואחז פרעתי לאנוס ארבעים דוק וחזר לביתו האנוס מסאנטירין³ והשפחה עמדה בביתי עד הלילה. וכן הלכו וחזרו וקראתי לפניו אנוסה אחת נכבדת תכיר ותדע לשון ערבי ואמרתי לאנוסה ההיא תקצץ את השער שלה ואת צפרניה. וגם קראתי לאנוסה לטוביה ולדוד הרומאני משרתי ואמרתי להם אני לקחתי זאת השפחה למען תהיה לכל עסקי הבית והזהרו שלא יגע אחד מכם בהשפחה הזאת לדבר זנות ומי הוא מכם אשר שמע לקולי אני רוצה לתת לו זאת השפחה לאשה אחר שלשים יום כי אני נזירתי אותה ולא יהיה בביתי זנות. וכן צויתי השפחה ואמרתי לה תראי והשמרי שלא יגע אדם עליך ואם אראה בעיני שום דבר רע שתעשה בביתי אני אהרנו אותך ולכן תהיה נכבדת בביתי ואני אתן אליך איש מהמשרתים שלי ותהיה חפשיית ונתתי לה החרד מבפנים והחרד שלי באמצע והחרד של המשרתים בחוץ: ואחרי כן עשתה ועמדה ה' ימים עוזרת לטוביה האופה בתבשילין ועושה כל עסקי הבית ורוחצת בגדים ושואבת מים ואני אחרי הסעודה הייתי הולך * לחדר לישן⁴ מפני רוב העם והמשרתים שלי היו מאריכים בסעודה עד ששה שעות בלילה. ואחר הסעודה יקום טוביה וישחוט התרנגולות הוא והשפחה עד חצי הלילה למרט התרנגולות מנוצתם והיה מצחק עמה זה טוביה שבור גדול בכל לילה ואני שומע במטתי כל דבריהם אבל איני יודע מה ידברו. ואחרי כן קראתי לטוביה שילך לישן במטתו וגם קראתי לשפחה וקללתיה ואמרתי לה תלכי לישן. ועבר טוביה לפני בחדר שלי כשהיה הולך לישן ואני הייתי מראה להם כאלו הייתי יושן ואחרי כן חזר טוביה על השפחה על מטתו⁵ ובעל השפחה ואני שומע⁶ וקמתי אני בלאט ממטתי ועמדתי על הכסא באמצע הבית וקראתי לטוביה והוא רוכב על השפחה וגם קראתי לשפחה והיא אומרת לא הנחני טוביה לקום מפני שהוא עלי ואני קראתי לטוביה בקול גדול ואמרתי לו תבא לפני ואם לא תבא אני אלך להרנו אותך. ואחרי כן בא טוביה לפני ואין עליו כי אם חלוק אחד והשפחה חלוק אחד ואמרתי לטוביה מה המעשים אשר עשית בביתי ואני צויתי אתכם השמרו עלי לעשות הדבר הרע וזנות

מטתי. MS. ⁵ על. MS. ⁴ לראות ליישן. MS. ³ So MS. ² משומרת. MS. ¹

⁶ שמוע. MS.

בביתי והשיב אלי טוביה חמאתי עייתי פשעתי ואני שכור ושונג מהיין. ואחרי כן אמרתי לו תעשה לי מכתב בקנס כי אתה חשב עמי שנה חמימה ואני אתן אליך זאת השפחה לאשה ואתן לך ואליה כל הנכדים ותהיו לי על הבית שומרים. והשיב לי טוביה אני לא אוכל עשות הדבר הזה אם לא תתן לי לפחות חמשים דוקאט למען אשלחם לבני באיטלייא. וכעסתי עליו ואמרתי לו לך לישן במטתך והלך. והבית שלי אשר המשרתים בו יש בו כמו עשרה אנשים ישנים בין במטות ובין בארץ ולא יכולתי לדבר עמו מטוב ועד רע מפני בושת האנשים אשר הם בביתי. ואחרי כן אמרתי לשפחה אני ניירתי אותך והחזרתך יהודית ועשית הרע בעיני יי ובעיני ועברת על מצות יי ועל מצותי והשיבה השפחה כי זה הלילה שלישיית אשר טוביה בא עליה על מטתה ושם החרב על צוארה. ובא אלי על כרחי ולא ברצוני. ואמרתי אליה למה לא קראת¹ אותי ואחרי כן אמרתי לה לכי למטתך ותישן והלכה לה ועמדתי אני במטתי עד עמוד השחר וקמתי וקראתי לבן ציון ואל השפחה ואמרתי חלכי עם בן ציון בסנטרין אל אדוניך הראשון. והנה היא בכתה לפני ולא קבלתי לקולה ולא שמעתי אליה ואמרתי לה חלכי והלכה לה עם בן ציון אל בית אדוניה הזקן הראשון והזקן בא אלי ודבר עמי ואמר למה עזבת השפחה והיא חזרה יהודית ורצ[ת]ה לעמוד עמי והשבתי אל הזקן האנוס הנזכר בהיות כי היא עברה על מצותי ועשתה נבלה בביתי דברים אשר לא יעשו ולכן איני רוצה בה ואני שואל מאתך שתתן לי המעות אשר נתתי לך עליה ושתלך וכן הלך מפני האנוס ההוא ולא נתן אלי המעות אשר נתתי לו בעד השפחה. והלך הזקן ההוא במדינת איביירא בעבור כי הוא שמע איך המלך נתן לי רשות שאחזור ברומא כדי שלא לתת אלי המעות ועמד שם באיביירא יותר מא' חדש ולא קבלתי ממנו כי אם החטרה אשר נתתי אל בעל לשון ערב ומעט מעות ולא כולם יען כי הוא איש בליעל וכל זה גרם לי טוביה האופה הרשע. ובעל לשון ערב בא אל ביתי קודם שאחזור השפחה ההיא אל אדוניה וראה את השפחה בביתי ושאל אלי למה היא זאת השפחה בביתך ואמרתי לו כי היא שפחה קניתיה ואחר כך שאל אל השפחה ודבר עמה דברים הרבה בלשון ערב וגם בלשון לועז ואמרה אליו השפחה איך קונה אותי האינבאשדור והחזירני יהודית. ואחר כך שאל בעל לשון ערב אלי ואמר האמת כי החזרת אותה יהודית ואמרתי אליו כן הוא והלך מפני והגיד למלך פורמונאל הכל. והמלך שלח בעדי והלכתי לפני[ו] ואמר אלי דברים הרבה ושואל אותי מן השפחה ואמר אלי אני שמעתי כי קנית השפחה והחזרת אותה יהודית והשבתי אל המלך כן הוא כאשר דברת כי אני קניתי אותה יען היתה ישמעאלית והחזרתיה יהודית ואז אמר אלי המלך איך חזרת אותה יהודית ואמרתי אליו שלחתי שלמה כהן הזקן ושנים משרתים שלי עם השפחה אל הנהר והזקן שלמה כנס עם השפחה במים ושטפה וטבלה במים ופעמים כולה ואחרי שבאו אל הבית צייתי אותה תחתון² הצפורן אשר עליה ומעט

¹ קראתי. MS.² תחתון. MS.

❖ ספור דוד הראובני ❖

מאת השער אשר לה בראשה צויתי השפחה ההיא והשבעתיה כי היא לא תעשה רעה בלתי ידיעתי בעבור תהיה כשרה בבית ואם היא רוצה להיות לאיש אני אתננו אליה ואשים אותה חפשית אם תשמע¹ לקולי. והמלך שמע את דברי ואמר אלי עשית דבר טוב ובכל מלכות פורטוגאל יש ישמעאלים הרבה יען היה להם רעב גדול ומנפה גדולה בארץ המערב ומתו רובם מהרעב ומכרו בניהם ובנותיהם למלכות פורטוגאל להחיות את נפשם והרעב ההוא זה ה' שנים והיה הרעב ההוא על הישמעאלים במזרח ובמערב ובכל הדרך אשר הלכתי בה מן בתי מהמדבר עד מערב ראיתי בישמעאלים זה הרעב הנדול ומתו גם כן בבניהם² מהרעב ומחוסר כל זה ראיתי בעיני ואת השפחה אשר קנית[י] היתה אחת מהנה. ואחר כן חזרתי לביתי וטוביה הרשע הלך ונתן אל השפחה כושית הבגדים לרחוץ לנו כדי שתרצם ולקח טוביה החלוק שלי החדשה ששה יותר מד' דוקאט ונתן אותה לשפחה שחורה לרחוץ ואחר שקבל הסדינין והבגדים שלי טוביה אמר אלי איך החלוק שלי נפלה מאת השפחה השחורה וגם בא אלי הוא והשפחה שחורה והיא מתחנית אלי ואמרתי אליה תלכי בשלום. ואח' באו הנשים ואמרו אלי כי טוביה נתן אל השפחה שחורה החלוק שלי בעבור שהוא נוהג עמה: ואחרי כן בא לפני שר גדול ישמעאלי מהמלך והוא דיין המלך פִּיסִי כי מלך פיסִי שלח אותו אל המלך מפורטוגאל והוא איש נכבד ואוהב היהודים ושם האדון מעיר ובא אלי זה הדיין אל בתי ויש לו עשרה משרתים כי מלך פִּיסִי שמע עלי וצוה האיש הזה ילך בתחלה אל מלך פורטוגאל ואחרי כן יבא לראות אותי וכי הוא נתן אלי כתבים מאת היהודים מפיסי ומאת ר' אברהם בן זימור מאיסאפִי כי היהודים אוהבים אותו ונתן אלי כתב שלישי הדיין הנז' מאת הקאפיטנייה מטאנ[ג]יר. ואחרי כן שאל אלי הדיין הנזכר מן ארצי ואם יש יהודים רבים בארצי והשבתי כי הוא מדבר חבור ויש בארצי שלשים רבוא יהודים והמלך יוסף אחי הוא מולך עליהם ולו ע' זקנים יועצים ויש לו שרים רבים ואני שר הצבא על הדרכים ועל המלחמה. ואמר אלי הדיין ההוא מה אתה תבקש מזה המלכות כי באת ממזרח למערב והשבתי לו כי אנחנו מנעורינו על המלחמה והמלחמה שלנו היא בסייף וברומח ובקשת ואנחנו נרצה ללכת בעה' בירושלים ולקחת כל ארץ ישראל מיד הישמעאלים כי הניע הקץ והישועה ואני באתי לבקש אומנים חכמים ידעו לעשות כלי משחית ומזיקי אש יבואו בארצי לעשותם וילמדו אל אנשי המלחמה שלנו. ותמה מאד הדיין ההוא על זה הדבר ואמר אלי אנחנו מאמינים כי המלכות תחזור לכם בזה הזמן ואם תחזור אליכם מה תעשו עמנו חסד ואמרתי לו כן נעשה עמכם חסד לכל מי שיעשה חסד עם ישראל שהם בגלות תחת מלכות ישמעאל ומלכות אדום. ואמרתי לדיין גם כן אתם מאמינים כי תחזור אלינו מלכות ארץ ישמעאל והשיב אלי כן בכל העולם מאמינים. ואמרתי לו איך אנחנו מלכים ואבותינו מלכים מן חורבן בית המקדש עד זה היום במדבר חבור ואנחנו מלכים³

¹ ישמע. MS. ² So MS. ³ ומלכי. MS.

על שבט ראובן וגד וחצי מנשה במדבר חבור ויש ט' שבטים וחצי בארץ כוש ומלכים עליהם והיותר קרוב אלינו הם שנים שבטים והם שבט שמעון ושבט בנימין והם על נהר נילוס ממעל למלכות שבא והם עומדים בין שני נהרים הנהר הלבן והנהר השחור והוא נילוס וארצם ארץ טובה ורחבה ויש להם מלך ושמו ברוך בן מלך יפת ויש לו ד' בנים הגדול שמו סעדיה והשני שמו אברהם והשלישי שמו חטר והרביעי שמו משה והם כמו אנו במדבר חבור שלשים רבוא ואנחנו והם בעצה אחת:

ואחרי כן דבר לי הדיין ההוא אם תרצה לכתוב לי כתב אל המלך פִּסִי ואמרתי לו אין לי צורך מכתב רק תאמר לו בלשונך כל זה ותחזיר לו מצדי אלף שלומות ותאמר לו שהיהודים אשר הם תחת ממשלתו יהיו מופקדים אליו ויכבד אותם וזה התחלת השלום בינינו ובינו ובין זרענו ובין זרעו. ואחרי כן שאלני הדיין ההוא איך יש לנו יהודים במערב בכל המלכויות איך יהיה בהם אתם תרצו¹ לבא במערב בעבורם או איך יהיה דבריכם עליכם וחשבתי לו כי אנחנו בתחלה נקח ארץ ישראל וסביבותיה ואחרי כן יצאו שרי הצבא על המערב ועל מורח לקבץ נדחי ישראל ומי שיהיה חכם ממלכי ישמעאלים ישא היהודים שהם תחת מלכותו ויביאם לירושלים ויהיה לו כבוד גדול על כל מלכי הישמעאלים וכל המלכויות יתן השם למלך ירושלים. ושאל אלי הדיין ההוא כי היהודים אשר בפיץ וסביבותיה וגם הישמעאלים הם אומרים איך אתה נביא או משיח והשבתי לו חס ושלום כי אני חוטא לאלהים יותר מאחד מהם ואני הורג נפשות רבות וביום אחד הרגתי מהאויבים ט' נפשות ואיניני² לא חכם ולא מקובל ולא נביא ולא בן נביא רק אני שר הצבא ובן המלך שלמה מזרע דוד בן ישי ואחי המלך יוסף מולך על שלשים רבוא במדבר חבור וגם כל האנוסים שהם תחת מלכות פורטוגאל וגם כל היהודים שהם באיטליא בכל המקומות שעברתי בה חשבו עלי שאני חכם או מקובל או נביא או בן נביא ואמרתי להם הו' כי אני חוטא וכי אני איש מלחמה מנעורי ועד עתה:

ואחרי כן חלה פני הדיין ההוא אכתוב ליהודים מפיץ ולר' אברהם בן זימור מאיסאפי וכן כתבתי אליהם ונתתי אליו המכתבים ההם והלך לדרכו לשלום: ובא הקאפיטאניא מאינדיאה אשר הוא גדול על הספינות מהמלך ועמד באינדיאה מזמן המלך עמנואל הזקן מפורטוגאל ועד עתה ותפש אותו המלך בעבור חשבון הספינות ושם אותו בדירה מדירות המלך ואם אלך מכיתי לפני המלך היה עומד בחלקן לראות אותי והיה שואל אל משרתי המלך ממני והגידו לו דבריי ועסקי עם המלך ויש לי סוס יפה וטוב קנו אותו אלי מאה דוק מבלי הכלים אשר לו. והקאפיטנייה התפוש³ ההוא חשק בסוס ושלה לומר לי אם ארצה למכור אותו בעד מאה דוקאט והשבתי לשלוחיו אשר באו אלי כי לא אמכרנו אף אם יתן

¹ MS. תרצה.² So MS.³ MS. התפיש.